

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНО-ЕНЕРГЕТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра методики професійного навчання

ПОГОДЖЕНО

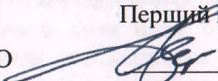
Декан факультету агротехнологій

 Антоніна ДРОБІТЬКО

“ 04 ” 09 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

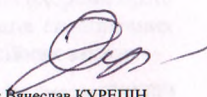
 Дмитро БАБЕНКО

“ 05 ” 09 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ
освітньо-професійна програма «Геодезія та землеустрій»
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти 1-го року
очної (денної) форми навчання на 2023-2024 навчальний рік

Ступінь вищої освіти **Магістр**
Галузь знань **19 Архітектура та будівництво**
Спеціальність **193 Геодезія та землеустрій**
Мова викладання: українська

Миколаїв
2023 рік

Охорона праці в галузі та цивільний захист: доцент Вячеслав КУРЕПІН

Робоча програма відповідає вимогам Освітньо-професійної програми «Геодезія та землеустрій», затвердженою Вченою радою Миколаївського національного аграрного університету 28.02.2023 р. (протокол № 7).

Розробник програми: канд. екон. наук, доцент кафедри методики професійного навчання Вячеслав КУРЕПІН, Миколаївський національний аграрний університет

Розглянуто: на засіданні кафедри методики професійного навчання Миколаївського національного аграрного університету (протокол № 1 від 31 серпня 2023 року).

Завідувач кафедри
методики професійного навчання
кандидат педагогічних наук, доцент

Каріне ГОРБУНОВА

Схвалено:
науково-методичною комісією інженерно-енергетичного факультету
Миколаївського національного аграрного університету
(протокол № 1 від «01» вересня 2023 року).
Голова науково-методичної комісії
кандидат технічних. наук, доцент

Володимир МАРТИНЕНКО

1. Анотація

Для забезпечення високого рівня якості освіти методика викладання повинна бути направлена не лише на дослідження теоретико-методичних аспектів, а і на готовність молодого фахівця до реалізації знань на практиці. Вагому роль у підготовці молодих фахівців відіграють заклади вищої освіти. Під час навчання молодий фахівець повинен отримати не лише знання, вміння й компетенції, а і практичний досвід. Підходи до навчання й отримання вищої освіти не повинні бути обмежені знаходженням здобувачів вищої освіти в аудиторії. Як відомо, найкраще вчиться людина, якщо її роль активна, коли може бути проявлена ініціатива у вирішенні поставленого завдання, коли розкриваються особистісні якості людини. Особливо актуальним є питання у контексті інтеграції вищої освіти до Європейського освітнього простору, її адаптації до високого рівня конкуренції із європейськими закладами вищої освіти, у тому числі у контексті формування кваліфікованих кадрів для ринку праці. З огляду на суттєвий вплив глобалізаційних трансформацій (соціальна глобалізація), у тому числі у освітньому просторі, експерти Всесвітнього економічного форуму у Давосі сформувавши ключові навички, якими повинні володіти молоді фахівці з метою успішного працевлаштування, адаптації до умов ринку праці й кар'єрного зростання: комплексне розв'язання проблем; критичне мислення; креативність; взаємодія з людьми; уміння керувати людьми; емоційний інтелект, уміння формувати власну точку зору та приймати рішення; орієнтація на клієнта; уміння вести переговори; гнучкість розуму.

Актуальність формування зазначених навичок пов'язана із тим, що сучасні роботодавці дедалі частіше шукають не просто виконавців, а людей, які готові мислити поза шаблонами. Працівник майбутнього повинен бачити «крізь час» й втілювати у життя ідеї, які до нього ніхто не пропонував. Технологічна грамотність й емоційний інтелект повинні бути доповнені розумінням емоції, намірами й мотивацією людей, вмінням скерувати їх у належне русло. В основу навичок увійшла когнітивна гнучкість або гнучкість розуму – уміння обмірковувати декілька речей одночасно. Саме тому підготовка молодого фахівця у закладах освіти повинна бути налаштована на навчання спілкуванню з людьми, вмінню керувати, розуміти й домовлятися, здатності приймати рішення, генерувати й сприймати креативні ідеї. Майбутнє – це період, коли головною цінністю стає мозок, емоції й розвиток. Сучасність вимагає від фахівця з вищою освітою вчитися і далі на робочому місці, темпи зміни життя в усіх напрямках набирають обертів, і для того щоб встигнути за ним, необхідно постійно адаптуватися.

Отже, якщо молодь має знання і компетенції, які формують її світогляд, власну думку, можливість реалізовувати та експериментувати на практиці, це дасть йому можливість у майбутньому легко змінювати себе залежно від умов середовища у якому він буде знаходитися. Для цього у молоді необхідно розвивати творчий потенціал, можливість мислити, обгрунтовувати поставлені завдання та вирішувати їх. Підвищення вимог до молодого фахівця обумовлена потребами ринку праці, особливо у галузях безпеки, які потребують розробки й впровадження нових інноваційних рішень.

За таких умов важливого значення набуває підготовка висококваліфікованих фахівців, які б могли не тільки чітко визначити призначення і завдання охорони праці та цивільного захисту в Україні, а і кваліфіковано вирішувати питання економічних наслідків незадовільного стану охорони праці, травматизму та професійних захворю-

вань, потенційних ризиків у галузі цивільного захисту на виробництві, розмір шкоди, заподіяної працівникам у наслідок тимчасової непрацездатності та каліцтва, природних та техногенних небезпек. Саме такі питання розглядаються при вивченні дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист» і тому в умовах сьогодення вона є достатньо актуальною.

Навчальна дисципліна «Охорона праці в галузі та цивільний захист» дозволяє розвивати логічне мислення та спонукає до саморозвитку з огляду на динамічність зміни процесів та явищ в усіх галузях та сферах національної безпеки.

Опанування сутності навчальної дисципліни дозволяє сформувати визначену систему компетентностей та досягти програмних результатів навчання.

Ключові слова: охорона праці, колективна безпека, робоче місце, нещасні випадки, професійні захворювання, виробництво, умови праці, цивільний захист, надзвичайні ситуації, захист від небезпек.

Annotation

To ensure a high level of quality of education, teaching methods should be aimed not only at the study of theoretical and methodological aspects, but also at the readiness of young professionals to implement knowledge in practice. Higher education institutions play an important role in training young professionals. During training, a young specialist must gain not only knowledge, skills and competencies, but also practical experience. Approaches to learning and obtaining higher education should not be limited to finding higher education students in the classroom. It is known that a person learns best if his role is active, when initiative can be shown in solving the task, when a person's personal qualities are revealed. The issue is especially relevant in the context of the integration of higher education into the European educational space, its adaptation to a high level of competition with European higher education institutions, including in the context of the formation of qualified personnel for the labor market. Given the significant impact of globalization transformations (social globalization), including in the educational space, the experts of the World Economic Forum in Davos have formed key skills that young professionals must possess in order to be successful in employment, adapt to labor market conditions and career growth: comprehensive problem solving; critical thinking; creativity; interaction with people; ability to manage people; emotional intelligence, the ability to form their own point of view and make decisions; customer orientation; ability to negotiate; flexibility of mind.

The relevance of the formation of these skills is due to the fact that modern employers are increasingly looking for not just performers, but people who are willing to think outside the box. The worker of the future must see "through time" and implement ideas that no one has proposed to him. Technological literacy and emotional intelligence must be complemented by an understanding of emotions, intentions and motivations of people, the ability to direct them in the right direction. The skills are based on cognitive flexibility or flexibility of mind - the ability to think about several things at once. That is why the training of young professionals in educational institutions should be tuned to learn to communicate with people, the ability to manage, understand and negotiate, the ability to make decisions, generate and perceive creative ideas. The future is a period when the main values are the brain, emotions and development. Modernity requires a specialist with higher education to continue to study in the workplace, the pace of life change in all directions is gaining momentum, and in order to keep up with him, it is necessary to constantly adapt.

Thus, if young people have the knowledge and competencies that shape their worldview, their own opinion, the ability to implement and experiment in practice, it will

give them the opportunity in the future to easily change themselves depending on the environment in which they will be. To do this, young people need to develop creative potential, the ability to think, justify the tasks and solve them. The increase in the requirements for the young specialist is due to the needs of the labor market, especially in the fields of security, which require the development and implementation of new innovative solutions.

Under such conditions, it is important to train highly qualified specialists who could not only clearly define the purpose and objectives of labor protection and civil protection in Ukraine, but also competently address the economic consequences of unsatisfactory labor protection, injuries and occupational diseases, potential risks in the field of civil protection at work, the amount of damage caused to workers as a result of temporary incapacity for work and injury, natural and man-made hazards. Such issues are considered in the study of the discipline "Occupational Health and Civil Protection" and therefore in today's conditions it is quite relevant.

The discipline "Labor protection in the field and civil protection" allows you to develop logical thinking and encourages self-development given the dynamic change of processes and phenomena in all areas and spheres of national security.

Mastering the essence of the discipline allows you to form a certain system of competencies and achieve program learning outcomes.

Key words: labor protection, collective safety, workplace, accidents, occupational diseases, production, working conditions, civil protection, emergencies, protection against dangers.

2. Опис навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист»

Галузь знань	19 Архітектура та будівництво
Спеціальність	193 Геодезія та землеустрій
Освітній ступінь	Магістр
Семестр	I
Кількість кредитів ECTS	3,0
Кількість модулів	2
Загальна кількість годин	90 год.
Види навчальної діяльності та види навчальних занять, обсяг годин:	
лекції	16/0,58 кредити ЄКТС.
практичні заняття	30/1,00 кредити ЄКТС.
самостійна робота	44/1,42 кредити ЄКТС.
Форма підсумкового контролю	екзамен у 1 семестрі

Під час вивчення навчальної дисципліни застосовуються інноваційні педагогічні технології навчання, які включають системний набір прийомів та засобів з організації освітньої діяльності, охоплюють процес навчання від мети до програмних результатів.

Передбачені неформальні освітні заходи.

1. Індивідуальні завдання.
2. Участь у вебінарах, семінарах та круглих столах з загальної тематики.
3. Участь у відкритих лекціях, які проводять поза межами освітнього процесу.

Здобувач має право самостійно обирати напрям і вид неформальних освітніх заходів. Оцінка їхніх результатів відбувається за наявності документального підтвердження (сертифікат, свідоцтво, скріншот, програма, запрошення тощо).

Перезарахування дисципліни або окремих тем відбувається за бажання здобувача на підставі нормативної внутрішньої документації та Положень МНАУ.

У освітньому процесі використовується освітня платформа Moodle, яка дозволяє використовувати дистанційні підходи у опанування навчального матеріалу, технології Jitsi Meet, а також презентаційні матеріали. Робоча програма щорічно оновлюється з урахуванням пропозицій усіх груп стейкхолдерів. Якісні зміни до робочої програми включають наступні складові: у 2022 році порівняно із 2021 роком було структурізовані модулі навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист»; розширено теоретичний матеріал щодо правового регулювання організації охорони праці в Україні та удосконалення принципів участі у формуванні та реалізації державної політики у сфері безпеки та гігієни праці; алгоритму запровадження системи управління охороною праці та ризиками на підприємстві; основ пожежної профілактики на виробничих об'єктах та дій при виникненні пожежі на підприємстві та структурно-функціональної моделі протидії надзвичайним ситуаціям на підприємствах АПК.

У 2022 році сформовано матеріал щодо реформи законодавства з безпеки та гігієни праці; нових підходів до застереження ризиків; атестації робочих місць як оцінки ризиків професійних захворювань; реформи Держпраці, прав держави та бізнесу, діджиталізації процесів; досвіду та практики із впровадження ризикоорієнтованих СУОП на вітчизняному просторі; практики впровадження управління ризиками в системи управління охороною праці підприємств, прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження тощо.

У 2023 році у тему № 1. «Правове регулювання організації охорони праці в Україні» добавлен навчальний матеріал щодо нормативно-правових актів воєнного стану стосовно соціального захисту громадян, організації трудових відносин під час дії воєнного стану в Україні. У тему № 2. «Алгоритм запровадження системи управління охороною праці та ризиками на підприємстві» внесені питання визначення та запобігання ризиків та уникнення невизначеностей під час дії воєнного стану, організації управління охороною праці на підприємствах, які опинилися у зоні активних бойових дій. Внесені корективи у тему № 6. «Правові та організаційні основи цивільного захисту» щодо нормативно-правової бази з питань цивільного заисту під час дії воєнного стану. У темі № 8. «Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження» добавлено навчальний матеріал про планування заходів захисту населення против радіоактивного, хімічного, біологічного зараження місцевості (будівництво укриттів для населення, загальні питання захисту тощо). Тема № 10. «Основні заходи пожежної профілактики, протипожежний і протипожежний захист галузевих об'єктів» доповнено питаннями щодо протидії пожежам під час активних бойових дій (обстріли, ракетно-бомбові атаки); щодо протипожежного захисту об'єктів господарювання під час воєнного стану та у зонах активних бойових дій; алгоритмом дій працюючих на підприємствах під час повітряних тривогах та обстрілах підприємства.

Інформація представлена у освітній платформі Moodle.

Підстава: результати опитування здобувачів вищої освіти, рекомендації роботодавців.

У процесі навчання всі учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності – сукупності етичних принципів та визначених правил провадження освітньої та наукової діяльності, які є обов'язковими для всіх учасників такої діяльності та мають на меті забезпечувати довіру до результатів навчання та наукової діяльності, з урахуванням вимог Закону України «Про вищу освіту», «Про освіту», методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності, Кодексу академічної доброчесності у Миколаївському національному аграрному університеті та інших документів. Усі академічні тексти (освітні та наукові) здобувачів вищої освіти обов'язково перевіряються щодо їх відповідності принципам академічної доброчесності, у т. ч. за допомогою програми Unicheck.

Дотримання вимог академічної доброчесності під час створення академічних текстів. Автором (співавтором) освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору є особа, яка зробила особистий інтелектуальний внесок до проведення дослідження, безпосередньо брала участь у його створенні та несе відповідальність за його зміст. Під час оприлюднення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору мають бути зазначені всі його автори. Не допускається зазначати як автора освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору особу, яка не відповідає критеріям, визначеним абзацом першим цієї частини. Якщо у проведенні дослідження або створенні освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору брали участь інші особи, що не вказані як його автори, це має бути зазначено у творі із визначенням внеску кожної такої особи.

Освітній (освітньо-науковий, науковий) твір має містити достовірні відомості про використані методи, джерела даних, результати дослідження та отримані наукові (науково-технічні) результати. Якщо під час проведення дослідження та/або створення освітнього (освітньо-наукового, наукового) твору були використані розробки, наукові (науково-технічні) результати, що належать іншим особам, це має бути зазначено в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі з посиланням на джерело їх оприлюднення. Використання загальновідомих фактів чи ідей не потребує окремого зазначення. Усі текстові запозичення, що використовуються в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі (окрім стандартних текстових кліше), мають бути позначені з посиланням на джерело запозичення. Текстові запозичення мають бути позначені у спосіб, який дозволяє чітко відокремити їх від власного тексту автора (авторів). У разі використання автором (авторами) власних, розробок, наукових (науково-технічних) результатів, які були оприлюднені раніше, він (вони) мають зазначити це в освітньому (освітньо-науковому, науковому) творі.

Дотримання вимог академічної доброчесності для здобувачів освіти. Здобувачі освіти зобов'язані виконувати вступні, навчальні, контрольні, кваліфікаційні, конкурсні та інші види завдань самостійно. Самостійність у виконанні завдання означає, що воно має бути виконане: для індивідуальних завдань – особисто здобувачем, а для групових завдань – лише визначеною групою здобувачів, без втручання інших осіб, під керівництвом та контролем викладачів, що визначені як керівники, та затверджені відповідно до нормативної документації закладу вищої освіти з урахуванням індивідуальних потреб і можливостей осіб з особливими освітніми потребами; якщо умови або характер завдання передбачають обмеження у

можливих джерелах інформації – без використання недозволених джерел інформації. Здобувачі вищої освіти зобов'язані поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу, дотримуватися етичних норм. Дотримання вимог академічної доброчесності під час оцінювання. Оцінювання у сфері вищої освіти і науки відповідає вимогам об'єктивності, валідності та справедливості.

Оцінювання є об'єктивним, якщо воно ґрунтується на заздалегідь визначених критеріях. Оцінювання є валідним, якщо воно здійснюється відповідно до критеріїв, що визначаються законодавством України та суб'єктом внутрішнього забезпечення якості освіти. Оцінювання є справедливим, якщо воно проводиться за відсутності конфлікту інтересів, дискримінації та неправомірного впливу на оцінювача.

3. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист» є формування у майбутніх фахівців (магістрів) здатності творчо мислити, вирішувати складні проблеми інноваційного характеру й приймати продуктивні рішення у сфері цивільного захисту, ефективного управління охороною праці та поліпшення умов праці з урахуванням досягнень науково-технічного прогресу та міжнародного досвіду, умінь та компетенцій для забезпечення усвідомленості нерозривної єдності успішної професійної діяльності з обов'язковим дотриманням усіх вимог безпеки праці у конкретній галузі.

Об'єктом навчальної дисципліни є умови та особливості праці фахівців в галузі; вплив шкідливих та небезпечних виробничих чинників на здоров'я людей; заходи та засоби, що визначають нешкідливі та безпечні умови праці при експлуатації інженерного обладнання; дії в надзвичайних ситуаціях, засоби підвищення стійкості роботи об'єктів народного господарства, способи захисту людей та матеріальних цінностей в умовах надзвичайних ситуацій мирного та воєнного часу.. Об'єктами аналізу можуть бути фактичний стан умов і характер праці на робочих місцях, одержання й узагальнення достовірної інформації, необхідної для встановлення пріоритетності в розробці та проведенні заходів, спрямованих на поліпшення і оздоровлення умов праці та цивільного захисту на виробництві тощо. Ціль і завдання курсу - набуття здобувачами вищої освіти компетентностей ефективно вирішувати завдання професійної діяльності забезпечення гарантії збереження здоров'я і працездатності працівників у виробничих умовах конкретних галузей господарювання через ефективне управління охороною праці та формування відповідальності у посадових осіб і фахівців за колективну та власну безпеку; засвоєння студентами новітніх теорій, методів і технологій з прогнозування надзвичайних ситуацій, побудови моделей їхнього розвитку, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на відвернення надзвичайних ситуацій, захисту персоналу, населення, матеріальних та культурних цінностей в умовах надзвичайних ситуацій, локалізації та ліквідації їхніх наслідків. Вивчення курсу «Охорона праці в галузі та цивільний захист» проводиться на заключному етапі підготовки здобувача вищої освіти і спирається на знання ряду дисциплін: прикладної математики, теоретичної механіки, основ екології, психології управління, безпеки життєдіяльності, правознавства, інженерної екології, основ охорони праці, основ підприємницької діяльності, економіки аграрного бізнесу, тощо.

Вимоги до основних знань та вмінь навичок дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист». Здобувач вищої освіти повинен знати: міжнародні норми з питань охорони праці; законодавчу та нормативну базу України з охорони праці; Закони; Кодекси; державні нормативно-правові акти, які регулюють правові відносини у сфері охорони; міжнародні договори та угоди, до яких Україна приєдналася в установленому порядку; підзаконні нормативні акти України, акти з охорони праці, що діють на підприємстві; соціальну політику, спрямовану на підвищення безпеки праці; компетенції та повноваження органів державного управління та органів державного нагляду охороною праці України; організацію системи управління охороною праці в галузі; основні вимоги до побудови і функціонування системи управління охороною праці на підприємстві АПК; функціональні обов'язки керівника, посадових осіб і фахівців підприємства АПК з питань охорони праці; планування заходів з охорони праці на підприємстві; професійні та виробничі ризики; програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища; технічні засоби протипожежного захисту об'єктів господарювання АПК.

Здобувач вищої освіти повинен вміти: застосовувати сучасні методи дослідження і аналізу ризиків, загроз і небезпек на робочих місцях та виробничих об'єктах; поставити завдання з визначення професійних, виробничих ризиків, загроз на робочих місцях; розробити та провести заходи щодо усунення причин нещасних випадків, з ліквідації наслідків аварій на виробництві; впроваджувати організаційні і технічні заходи з метою поліпшення охорони праці; враховувати положення законодавчих та нормативно-правових актів з охорони праці при виконанні виробничих та управлінських функцій; організувати діяльність виробничого колективу з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці; управляти діями щодо запобігання виникненню нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві; впроваджувати розподіл функцій, обов'язків і повноважень з охорони праці у виробничому колективі.

Таблиця № 1. Компетентності здобувачів вищої освіти

Компетентності	Змістовність
Інтегральні	ІК. Здатність розв'язувати задачі прикладного, дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері геодезії та землеустрою.
Загальні	ЗК1. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
	ЗК5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

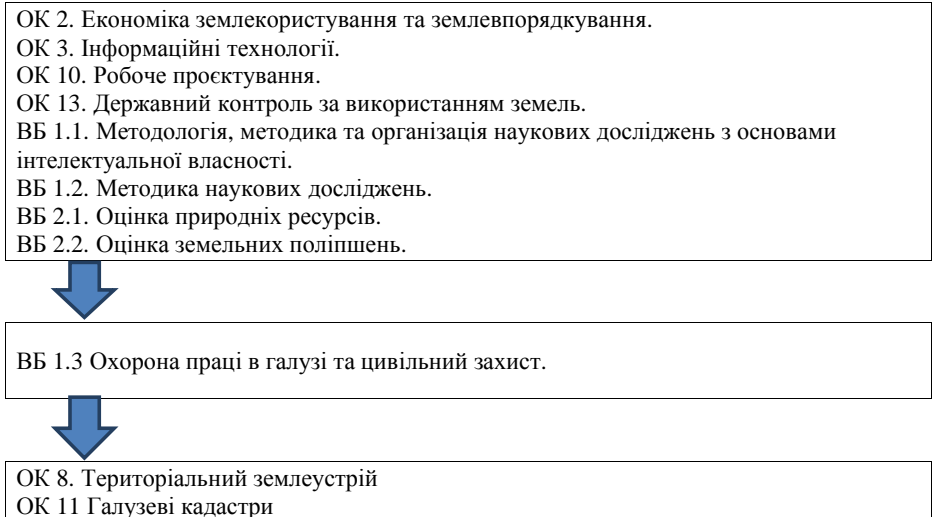
Таблиця № 2. Програмні результати навчання здобувачів вищої освіти

Загальні результати навчання	Змістовність
	ЗРН15. Володіння цифровими та геоінформаційними технологіями, аналітичними та експериментальними методами та методиками дослідження у сфері геодезії та землеустрою, у т.ч. з урахуванням вимог професійної та цивільної безпеки, охорони праці.

4. Передумови для вивчення дисципліни

5. Місце дисципліни у структурі навчальних дисциплін

ВБ 2.4. Стандартизація та нормування в землеустрої
 ВБ 2.5. Ринкові земельні відносини
 ВБ 2.8. Державна експертиза земельних поліпшень
 ОК 6 Аграрне, земельне та екологічне право
 ОК 14 Управління земельними ресурсами
 ВБ 2.9. Інженерно-технологічна регламентація охорони земель
 ВБ 2.10. Моніторинг та охорона земель
 ВБ 2.12. Природоресурсне картографування

6. Структурно-логічна схема вивчення дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист»

Таблиця № 3. Змістовні модулі та їхнє наповнення

Модулі	Теми
Змістовий модуль № 1. Охорона праці в галузі.	Тема № 1. Правове регулювання організації охорони праці в Україні.
	Тема № 2 Алгоритм запровадження системи управління охороною праці та ризиками на підприємстві.
	Тема № 3. Реформування системи управління охороною праці в Україні.
	Тема № 4. Організація охорони праці в аграрному секторі економіки.
	Тема № 5. Актуальні питання охорони праці в сільськогосподарському виробництві.
Змістовий модуль № 2. Цивільний захист.	Тема № 6. Правові та організаційні основи цивільного захисту.
	Тема № 7. Структурно-функціональна модель протидії надзвичайним ситуаціям. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити надзвичайні ситуації.
	Тема № 8. Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження.
	Тема № 9. Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків надзвичайних ситуацій.
	Тема № 10. Основні заходи пожежної та техногенної профілактики, протипожежної і протипожежний захист об'єктів господарювання.

7. Зміст навчальної дисципліни

Відповідно до навчального плану спеціальності 193 «Геодезія та землеустрої» навчальна дисципліна «Охорона праці в галузі та цивільний захист» вивчається здобувачами вищої освіти протягом 1 семестру (I курс освітнього ступеня магістр).

Навчальна дисципліна «Охорона праці в галузі та цивільний захист» розрахована на 90 годин / 3,0 кредити ЕКТС (2 змістовні модулі), у тому числі теоретичний курс включає: 16 годин лекцій / 0,58 кредити ЕКТС, 30 годин практичних занять / 1,00 кредити ЕКТС, самостійну роботу а – 44 години / 1,48 кредити ЕКТС.

7.1. Загальний розподіл годин і кредитів

Таблиця № 4. Розподіл освітнього часу за видами занять та контрольні заходи

Змістовні модулі курсу			Теми	Розподіл навчального часу			Термін виконання, тиждень	Терміни контрольного заходу
Найменування	Обсяг, кредити	Сума балів		Лекції	Практ.	Самост.		
Змістовний модуль № 1. Охорона праці в галузі	0,26	6,0	Тема № 1. Правове регулювання організації охорони праці в Україні.	2	2	4	1 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми*
	0,26	6,0	Тема № 2 Алгоритм запровадження системи управління охороною праці та ризиками на підприємстві.	2	2	4	2 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми*
	0,32	6,0	Тема № 3. Реформування системи управління охороною праці в Україні.	0	4	6	3 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми*
	0,26	6,0	Тема № 4. Організація охорони праці в аграрному секторі економіки.	2	2	4	4 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми*
	0,38	6,0	Тема № 5. Актуальні питання охорони праці в сільськогосподарському виробництві.	2	4	4	5-6 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми*
Змістовний модуль № 2. Цивільний захист.	0,26	6,0	Тема № 6. Правові та організаційні основи цивільного захисту.	2	2	4	6-7 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми*
	0,26	6,0	Тема № 7. Структурно-функціональна модель протидії надзвичайним ситуаціям. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити надзвичайні ситуації.	2	2	4	7-8 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми*
	0,19	6,0	Тема № 8. Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження.	0	2	4	8 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми*
	0,38	6,0	Тема № 9. Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків надзвичайних ситуацій.	2	4	4	9-10 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми*
	0,43	6,0	Тема № 10. Основні заходи пожежної та техногенної профілактики, протипожежний і протипожежний захист об'єктів господарювання.	2	6	6	10-13 тиждень	Екзамен період заліково-екзаменаційної сесії
Всього	3,0	90	-	16	30	44	-	-

7.2. Склад, обсяг і терміни виконання змістових модулів

Таблиця № 5. Змістовні модулі та розподіл часу

Змістові модулі курсу			Теми	Розподіл навчального часу			Термін виконання, тиждень	Термін контрольного заходу
Найменування	Обсяг, кредит	Сума балів		Лекції	Практ.	Самост.		
Змістовий модуль № 2. Цивільний захист.	1,52	18,0-30,0	Тема № 6. Правові та організаційні основи цивільного захисту. Тема № 7. Структурно-функціональна модель протидії надзвичайним ситуаціям. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити надзвичайні ситуації. Тема № 8. Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження. Тема № 9. Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків надзвичайних ситуацій. Тема № 10. Основні заходи пожежної та техногенної профілактики, протипожежний захист об'єктів господарювання.	8	16	22	6 – 13	13
Всього	3,0	36 - 60		16	30	44	x	x

7.3. Перелік та короткий зміст лекцій

Лекції традиційні з елементами дискусії, з використанням мультимедійного обладнання (16 годин).

Змістовий модуль № 1. (8 год.) Охорона праці в галузі

Передбачає засвоєння студентами основних понять, принципів і причинно-наслідкових залежностей. Виявлення правових та організаційних основ виробничої безпеки. Обґрунтування організації виробничої безпеки. Прийняття управлінських рішень.

Тема № 1. Правове регулювання організації охорони праці в Україні (2 год.).

Законодавча та нормативна база України з охорони праці: Конституція України як основний закон держави; Кодекс законів про працю України; Закон України «Про охорону праці»; Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності»; Кодексу цивільного захисту України; Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я»; Законом України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»; Кодекс України про адміністративні правопорушення; Кримінальний кодекс України. Спеціальні законодавчі акти які є обов'язковими до виконання на всій території України.

Система організації безпеки та гігієни праці в Україні. Реформування системи управління охороною праці. Впровадження стандартів Європейського Союзу і Міжнародної організації праці з безпеки та гігієни праці. Основні незв'язані проблеми у діючій системі управління охороною праці України.

Багаторівнева система управління охороною праці в Україні: ланки системи управління охороною.

Організація системи управління охороною праці на підприємстві. Концепція реформування системи управління охороною праці в Україні. Завдання системи управління охороною праці. Завдання роботодавця щодо організації системи управління охороною праці на підприємстві. Положення про СУОП.

Ключові слова: законодавча та нормативна база, організації безпеки, система управління охороною праці, впровадження стандартів.

Keywords: legislative and regulatory framework, safety organizations, occupational health and safety management system, implementation of standards.

Тема № 2. Алгоритм запровадження системи управління охороною праці та ризиками на підприємстві (2 год.).

Основні вимоги до побудови і функціонування системи управління охороною праці (СУОП). Комплексне управління охороною праці. Суб'єкт управління в СУОП на підприємстві. Об'єкт управління в СУОП. Головна мета управління охороною праці на підприємстві. Завдання СУОП.

Алгоритм запровадження системи управління охороною праці та ризиками на підприємстві. Положення про систему управління охороною праці. Загальна модель СУОП підприємства згідно з вимогами ДСТУ ОHSAS 18001.

Планування заходів з охорони праці на підприємстві АПК. Мета планування заходів з охорони праці.

Прогнозування заходів охорони праці. Довгострокове (перспективне) планування. Поточне (річне) планування. Оперативне планування.

Фінансування заходів охорони праці. План локалізації і ліквідації аварійних ситуацій й аварій.

Відповідальність та функціональні обов'язки керівника, посадових осіб і фахівців підприємства щодо виконання функцій з охорони праці.

Ключові слова: функціонування системи, суб'єкт управління, ризики, планування, відповідальність.

Keywords: system functioning, management subject, risks, planning, responsibility.

Тема № 3. Реформування системи управління охороною праці в Україні (0 год., тема вивчається самостійно).

Система організації безпеки та гігієни праці в Україні на основі ризикоорієнтованого підходу. Необхідність організації національної системи управління безпекою та гігієною праці. Формування в Україні ризикоорієнтованої системи управління безпекою та гігієною праці. Головні принципи Конвенції № 187 про основи, що сприяють безпеці та гігієні праці. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2018 р. № 989-р, Концепція реформування системи управління охороною праці в Україні. Розбудова системи організації безпеки та гігієни праці в Україні на основі ризикоорієнтованого підходу. Заходи які роботодавець має вжити для безпеки і охорони здоров'я працівників на підприємстві.

Використання в системах управління охороною праці багатофункціональних інтегрованих систем комплексної безпеки. Сучасні комп'ютеризовані системи управління охороною праці на підприємстві та їх використання. Багатофункціональні інтегровані системи комплексної безпеки та їх складові. Використання систем пожежної сигналізації, автоматичного пожежогасіння та мовного оповіщення. Системи відеонагляду та відеореєстрації. Системи контролю та управління доступом. Охоронні системи.

Алгоритм виявлення, оцінки та зменшення ризиків виникнення небезпечних ситуацій на виробництві. Терміни та визначення. Виявлення можливості виникнення небезпечних ситуацій для працівників при здійсненні виробничої діяльності з урахуванням їх можливих дій. Визначення ступеню базового ризику виникнення небезпечних ситуацій. Розробка плану заходів за результатами визначення ступеню базового ризику. Оцінка залишкового ризику.

Ключові слова: реформування, національна система управління, ризикоорієнтований підхід, інтегровані системи безпеки, оцінка ризиків.

Keywords: reformation, national management system, risk-oriented approach, integrated security systems, risk assessment.

Тема № 4. Організація охорони праці в аграрному секторі економіки (2 год.).

Концепція організації охорони праці в аграрному секторі економіки: причини травматизму в аграрному секторі економіки; першочергові завдання України в процесі здійснення інтеграції до ЄС; очікувані результати реформування аграрного сектора економіки. Державна політика в сфері охорони праці в аграрному секторі економіки.

Особливості організації охорони праці та агропромислового виробництва. Негативні фактори агропромислового виробництва. Основні галузі сільського господарства. Специфічні шкідливі та небезпечні виробничі чинники притаманні для рослинництва та тваринництва. Правове регулювання охорони праці в сільському господарстві. Чинні на території України спеціальні нормативні акти з охорони праці в рослинництві, тваринництві. Особливості охорони праці в обслуговуючих процесах.

Організація охорони праці та виробничих процесів на малих агропідприємствах та у фермерських господарствах.

Ключові слова: аграрний сектор, травматизм, правове регулювання, нормативні акти, виробничі процеси.

Keywords: agricultural sector, injuries, legal regulation, regulatory acts, production processes.

Тема № 5. Актуальні питання охорони праці в сільськогосподарському виробництві (2 год.).

Вимоги безпеки до виробничого обладнання та організації робочих місць. Загальні обов'язки роботодавців щодо вживання необхідних заходів до виробничого обладнання. Мінімальні вимоги безпеки до виробничого обладнання. Загальні вимоги безпеки щодо використання виробничого обладнання та організації робочих місць. Організація робочих місць офісних працівників.

Вимоги щодо безпеки та захисту здоров'я працівників, загальні обов'язки роботодавців. Вплив небезпечних шкідливих факторів. Вимоги безпеки до робочих місць працівників з екранними пристроями. Мінімальні вимоги безпеки до екранних пристроїв.

Виконання вимоги безпеки та охорони праці під час одержання продукції рослинництва. Вимоги безпеки під час використання пестицидів та мінеральних добрив. Вимоги безпеки під час обробітку ґрунту. Вимоги безпеки під час виконання робіт у захищеному ґрунті.

Гігієнічні вимоги до організації роботи з візуальними дисплейними терміналами електронно-обчислювальних машин. Гігієнічні вимоги до виробничих приміщень для експлуатації візуальних дисплейних терміналів (ВДТ) електронно-обчислювальних машин (ЕОМ) та персональних електронно-обчислювальних машин (ПЕОМ). Гігієнічні вимоги до організації і обладнання робочих місць з ВДТ ЕОМ і ПЕОМ. Вимоги до режимів праці і відпочинку при роботі з ВДТ ЕОМ і ПЕОМ.

Ключові слова: виробниче обладнання, організація робочих місць, мінімальні вимоги безпеки, виробничі приміщення.

Keywords: production equipment, workplace organization, minimum safety requirements, production premises.

Змістовий модуль № 2. (8 год.)

Цивільний захист

Передбачає засвоєння здобувачами вищої освіти основних понять забезпечення цивільної безпеки, як складової частини виробничої або іншої діяльності посадових осіб, працівників підприємств та підприємців; відповідальності за цивільну безпеку. Виявлення причинно-наслідкових залежностей вимог виконання інструкцій про заходи техногенної та пожежної безпеки та шляхів забезпечення пожежної безпеки до попередження пожеж на об'єктах господарювання. Прийняття управлінських рішень щодо дій при виникненні надзвичайних ситуацій.

Тема № 6. Правові та організаційні основи цивільного захисту (2 год.).

Законодавчі та нормативно-правові акти з цивільного захисту України. Нормативно-правове регулювання питань цивільного захисту населення в Україні: конституційний, законодавчий, нормативний рівень. Загальна характеристика Кодексу цивільного захисту України, Закону України «Про оборону України», Закону України «Про національну безпеку України», Закону України «Про державну таємницю», Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», Закону України «Про правовий режим воєнного стану», Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану» та інших нормативно-правових актів щодо цивільного захисту.

Керівництво та загальна структура єдиної державної системи цивільного захисту. Забезпечення реалізації державної політики у сфері цивільного захисту.

Єдина державна система цивільного захисту: органи управління ЦЗ; основна мета функціонування ЄДСЦЗ; основні завдання ЄДСЦЗ; керівництво ЄДСЦЗ. Постійно діюча функціональна підсистема та її ланки. Постійно діюча територіальна підсистема та її ланки. Постійно діючі органи управління у складі ЄДСЦЗ функціональних і територіальних підсистем, координаційні органи, сили цивільного захисту. Режими функціонування ЄДСЦЗ. Правова основа введення надзвичайного стану в Україні. Порядок введення надзвичайного стану в Україні. Строк дії надзвичайного стану. Скасування надзвичайного стану.

Ключові слова: регулювання питань цивільного захисту, система цивільного захисту, органи управління, правова основа.

Keywords: regulation of civil protection issues, civil protection system, management bodies, legal basis.

Тема № 7. Структурно-функціональна модель протидії надзвичайним ситуаціям. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити надзвичайні ситуації (2 год.).

Надзвичайні ситуації, причини виникнення та складові системи їх моніторингу. Надзвичайні ситуації, які можуть виникати на території України. Класифікація надзвичайних ситуацій за характером походження подій та обсягів заподіяних наслідків, обсягів технічних і матеріальних ресурсів, необхідних для їх ліквідації. Фактори визначення рівня надзвичайної ситуації. Причини, виникнення надзвичайних ситуацій. Моніторинг та прогнозування надзвичайних ситуацій. Основні складові системи моніторингу надзвичайних ситуацій.

Галузевий моніторинг довкілля та його основні показники. Територіальний моніторинг за об'єктами. Галузевий моніторинг довкілля: відповідні державні органи галузевого моніторингу довкілля, об'єкти моніторингу, суб'єкти системи моніторингу. Територіальний моніторинг надзвичайних ситуацій: заходи територіального моніторингу надзвичайних ситуацій. Заходи щодо здійснення радіаційного та хімічного спостереження у залежності від режимів функціонування єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру. Радіаційне та хімічне спостереження.

Структурно-функціональна модель протидії надзвичайним ситуаціям. Об'єкт господарювання, як основна ланка в системі цивільного захисту держави. Начальником цивільного захисту об'єкта. Штаб з питань НС та ЦЗ, склад штабу. Служби цивільного захисту об'єкта.

Загальні принципи планування заходів щодо зниження ризиків і зменшення масштабів надзвичайних ситуацій. Планування цивільного захисту об'єкта: превентивне та оперативне (аварійне) планування заходів щодо зниження ризиків і зменшення масштабів надзвичайних ситуацій. Повний цикл планування і керування ризиком. Програмно-цільовий підхід при плануванні робіт з попередження і ліквідації наслідків НС. Превентивні стратегічні плани. Розроблення планів ЦЗ. План цивільного захисту об'єкта. План реагування на надзвичайну ситуацію. План цивільного захисту на особливий період. План локалізації і ліквідації аварійних ситуацій й аварій. План підготовки та підвищення кваліфікації керівного складу цивільного захисту об'єкта.

Ключові слова: надзвичайні ситуації, система моніторингу, заподіяні наслідки, радіаційні та хімічні спостереження, модель протидії.

Keywords: emergencies, monitoring system, consequences, radiation and chemical surveillance, countermeasures model.

Тема № 8. Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження (0 год., тема вивчається самостійно).

Характеристики зон радіоактивного, хімічного та біологічного зараження. Визначення параметрів зон забруднення радіоактивними та небезпечними хімічними речовинами під час аварійного прогнозування можливої обстановки.

Оцінка масштабу і характеру (виду) пожежі, прогнозування її розвитку, швидкості та напрямку поширення, площі зон задимлення і часу зберігання диму.

Превентивні заходи щодо зниження масштабів радіаційного та хімічного впливу на об'єкти господарювання: визначення комплексу заходів захисту персоналу і матеріальних цінностей об'єктів господарювання у разі виникнення аварії на радіаційно чи хімічно небезпечному об'єкті. Протирадіаційний захист (термінові, невідкладні, довгострокові контрзаходи) в умовах радіаційної аварії, критерії для прийняття рішення щодо їхнього запровадження. Типові режими радіаційного захисту і функціонування об'єктів господарювання в умовах радіо-активного забруднення місцевості.

Ключові слова: прогнозування обстановки, планування заходів, можлива обстановка, превентивні заходи, довгострокові контрзаходи.

Keywords: forecasting the situation, planning measures, possible situation, preventive measures, long-term countermeasures.

Тема № 9. Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків надзвичайних ситуацій. (2 год.).

Визначення показників, що характеризують ушкодження будівель, споруд та обсягів завалів у зонах НС, спричинених природними чинниками фізичного походження. Характеристика зон затоплень, які виникають під час руйнування гідротехнічних споруд: визначення параметрів, характеру руху хвилі прориву при повному руйнуванні підпірних споруд водосховища, при частковому руйнуванні греблі. Порядок нанесення на карту ділянки затоплення місцевості.

Заходи з мінімізації небезпечних наслідків у разі загрози виникнення геологічних процесів і явищ, затоплення: інженерна підготовка зсувних та зсувонебезпечних територій. Заходи з мінімізації небезпечних наслідків, які запроваджуються завчасно та у разі загрози затоплення. Заходи щодо захисту населення при катастрофічних затопленнях.

Ключові слова: соціально-економічні наслідки, ушкодження будівель, зони затоплень, мінімізація небезпечних наслідків, захист населення.

Keywords: socio-economic consequences, damage to buildings, flood zones, minimization of dangerous consequences, protection of the population.

Тема № 10. Основні заходи пожежної та техногенної профілактики, противибуховий і протипожежний захист об'єктів господарювання (2 год.).

Організаційні заходи щодо забезпечення пожежної безпеки. Пожежна безпека як комплекс заходів з охорони праці. Законодавчі документи у сфері пожежної безпеки: Кодекс цивільного захисту України, НАПБ А.01.001-2014 «Правила пожежної безпеки в Україні». Діяльність із забезпечення пожежної безпеки посадових осіб і працівників підприємств. Організаційні заходи забезпечення пожежної безпеки на підприємстві. Порядок затвердження програм навчання та інструктажів з питань пожежної безпеки.

Протипожежний режим на підприємстві. Нормативне визначення поняття протипожежний режим. Що встановлює протипожежний режим. Розробка і впровадження порядку дій при виникненні (виявленні) пожежі.

Забезпечення пожежної безпеки суб'єктів господарювання. Забезпечення пожежної безпеки на території України, регулювання відносин у цій сфері органів державної влади, органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання. Кодекс цивільного захисту України, Правила пожежної безпеки в Україні, наказ МВС від 30.12.2014 № 1417 щодо забезпечення пожежної безпеки на підприємствах. Система забезпечення пожежної безпеки об'єкта господарювання. Матеріально-технічна база суб'єкта господарювання. Порядок подання декларації відповідності матеріально-технічної бази. Порядок видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки. Анулювання дозволу на виконання робіт підвищеної небезпеки. Уникнення помилок при оформленні дозволу. Забезпечення пожежної безпеки у тандемі орендатор – власник.

Вимоги пожежної безпеки до утримання територій на підприємстві: в'їзди до території підприємства; основні дороги, проїзди, проходи; внутрішні проїзди; ширина та якість доріг; стоянка транспорту. Закриття ділянок доріг або проїздів для ремонту. Забезпечення вільного доступу до всіх будівель і споруд підприємства. Протипожежні розриви між будинками, спорудами, відкритими майданчиками. Будівництво на території підприємств нових будівель та споруд. Дороги, проїзди й проходи до пожежних вододжерел, підступи до зовнішніх стаціонарних пожежних драбин, пожежного інвентарю, обладнання та засобів пожежогасіння.

Вимоги пожежної безпеки до утримання будинків, споруд. Основні напрями забезпечення пожежної безпеки. Класифікація будинків згідно ДБН В.1.1-7:2016 «Пожежна безпека об'єктів будівництва. Загальні вимоги». Основні вимоги до пожежної безпеки будинків, будівель, споруд. Протипожежні відстані між будинками, спорудами. Обмеження поширення пожежі між будинками. Вимоги до організації і проведення масових заходів у будинках. Кількість та розміри евакуаційних виходів з будівель, їх конструктивні й планувальні рішення. Обмеження поширення пожежі в будинках. Горючі будівельні матеріали, їх класифікація.

Вимоги пожежної безпеки до утримання приміщень. Забезпечення пожежної безпеки в приміщеннях. Класифікація приміщень згідно ДБН В.1.1-7:2016 «Пожежна безпека об'єктів будівництва. Загальні вимоги». Зберігання горючих газів, ЛЗР і ГР, вибухових речовин, балонів з газами та інших речовин і матеріалів, що мають підвищену вибухопожежну небезпеку. Встановлення на вікнах приміщень, де перебувають люди, ґрат.

Вимоги пожежної безпеки до утримання евакуаційних шляхів і виходів. Типи сходів, сходових кліток та зовнішніх пожежних драбин. Вимоги до евакуаційних виходів. Вимоги до евакуаційних шляхів. Вимоги до вестибюлів, сходових площадок, ширини проступів сходових маршів та окремих сходинок, сходових кліток. Незадимлюваність сходових кліток.

Плани евакуації людей на випадок пожежі: визначення, умови розроблення, призначення плану, умовні позначення на плані. Складання плану евакуації при пожежі. Інструкція про порядок дій під час пожежі. Основні вимоги до планів евакуації. Склад плану евакуації.

Інструкції про заходи пожежної безпеки: загальні вимоги до інструкцій. Види інструкцій. Розробка інструкцій про заходи пожежної безпеки на підприємстві.

Загальнооб'єктова інструкція про заходи пожежної безпеки на підприємстві. Інструкції для службових приміщень, окремих цехів, виробничих дільниць, лабораторій. Інструкції про проведення пожежонебезпечних видів робіт, експлуатацію технологічних установок, обладнання. Інструкції для працівників охорони (варгових, охоронців, вахтерів, сторожів тощо). Спеціальні інструкції щодо дій у разі пожежі. Реєстрація інструкцій на підприємствах. Затвердження нових та скасування інструкцій, що втратили чинність.

Відповідальні за пожежну безпеку на підприємстві. Адміністративна та кримінальна відповідальність керівника (власника) підприємства за своєчасне і правильне введення і підтримання протипожежного режиму та забезпечення пожежної безпеки на підприємстві. Призначення відповідального за пожежну безпеку. Обов'язки відповідального за пожежну безпеку.

Ключові слова: пожежна безпека, організаційні заходи, протипожежний режим, вимоги пожежної безпеки, адміністративна та кримінальна відповідальність.

Keywords: fire safety, organizational measures, fire prevention regime, fire safety requirements, administrative and criminal liability.

План лекцій

Змістовий модуль № 1. (8 год.)

Охорона праці в галузі

План лекції № 1. Тема № 1. Правове регулювання організації охорони праці в Україні (2 год.).

Питання № 1. Законодавча та нормативна база України з охорони праці.

Питання № 2. Система організації безпеки та гігієни праці в Україні.

Питання № 3. Організація системи управління охороною праці на підприємстві.

План лекції № 2. Тема № 2. Алгоритм запровадження системи управління охороною праці та ризиками на підприємстві (2 год.).

Питання № 1. Основні вимоги до побудови і функціонування системи управління охороною праці на підприємстві АПК.

Питання № 2. Алгоритм запровадження системи управління охороною праці та ризиками на підприємстві.

Питання № 3. Планування заходів з охорони праці на підприємстві АПК.

Питання № 4. Відповідальність та функціональні обов'язки керівника, посадових осіб і фахівців підприємства щодо виконання функцій з охорони праці.

План лекції № 3. Тема № 4. Організація охорони праці в аграрному секторі економіки (2 год.).

Питання № 1. Концепція організації охорони праці в аграрному секторі економіки.

Питання № 2. Особливості організації охорони праці та агропромислового виробництва.

Питання № 3. Організація охорони праці та виробничих процесів на малих агропідприємствах та у фермерських господарствах.

План лекції № 4. Тема № 5. Актуальні питання охорони праці в сільськогосподарському виробництві. (2 год.).

Питання № 1. Вимоги безпеки до виробничого обладнання та організації робочих місць.

Питання № 2. Вимоги безпеки під час одержання продукції рослинництва.

Питання № 3. Вимоги щодо безпеки та захисту здоров'я працівників офісів сільськогосподарських підприємств.

Змістовий модуль № 2. (8 год.)

Цивільний захист

План лекції № 5. Тема № 6. Правові та організаційні основи цивільного захисту (2 год.).

Питання № 1. Законодавчі та нормативно-правові акти з цивільного захисту України.

Питання № 2. Керівництво та загальна структура єдиної державної системи цивільного захисту.

План лекції № 6. Тема № 7. Структурно-функціональна модель протидії надзвичайним ситуаціям. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити надзвичайні ситуації (2 год.).

Питання № 1. Надзвичайні ситуації, причини виникнення та складові системи їх моніторингу.

Питання № 2. Галузевий моніторинг довкілля та його основні показники. Територіальний моніторинг за об'єктами.

Питання № 3. Структурно-функціональна модель протидії надзвичайним ситуаціям.

Питання № 4. Загальні принципи планування заходів щодо зниження ризиків і зменшення масштабів надзвичайних ситуацій.

План лекції № 7. Тема № 9. Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків надзвичайних ситуацій (2 год.).

Питання № 1. Характеристика зон небезпечних геологічних процесів і явищ.

Питання № 2. Характеристика зон затоплень, які виникають під час руйнування гідротехнічних споруд.

Питання № 3. Заходи з мінімізації небезпечних наслідків у разі загрози виникнення геологічних процесів і явищ, затоплення.

План лекції № 8. Тема № 10. Загальні вимоги пожежної безпеки на об'єктах господарювання. (2 год.).

Питання № 1. Організаційні заходи щодо забезпечення пожежної та техногенної безпеки.

Питання № 2. Протипожежний режим на підприємстві.

Питання № 3. Забезпечення пожежної безпеки суб'єктів господарювання.

Питання № 4. Вимоги пожежної безпеки до утримання територій на підприємстві.

Питання № 5. Вимоги пожежної безпеки до утримання будинків, споруд.

Питання № 6. Вимоги пожежної безпеки до утримання приміщень.

Питання № 7. Вимоги пожежної безпеки до утримання евакуаційних шляхів і виходів.

Питання № 8. Плани евакуації людей на випадок виникнення надзвичайних ситуацій.

Питання № 9. Інструкції про заходи пожежної безпеки.

Питання № 10. Відповідальні за пожежну та техногенну безпеку на підприємстві.

7.4. Перелік та план практичних занять

Практичні завдання з курсу «Охорона праці в галузі та цивільний захист» виконуються здобувачами вищої освіти протягом семестру відповідно до програми, з метою закріплення теоретичних знань. Викладачем, який веде практичні заняття,

здійснює поточний контроль виконання практичних завдань шляхом перевірки наявності виконаних завдань та індивідуальної співбесіди зі здобувачем вищої освіти за кожним завданням. Кожне завдання оцінюється окремо відповідно до встановлених критеріїв оцінки.

Виконання практичних завдань має творчий характер. Попередньо здобувач вищої освіти повинен вивчити відповідні теми за рекомендованою літературою, список якої наведено в кінці робочої програми.

З незрозумілих питань курсу здобувач вищої освіти може одержати консультацію викладача дисципліни у відповідні дні, за графіком, установленим кафедрою. Практичні завдання наведені у методичних рекомендаціях з вивчення дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист» та виконання індивідуальних контрольних завдань для здобувачів вищої освіти МНАУ освітнього ступеня «Магістр» та методичних рекомендаціях з виконання творчих робіт для здобувачів вищої освіти факультету агротехнологій ступеня «Магістр» денної форм навчання з дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист».

Змістовий модуль № 1. (14 год.)

Охорона праці в галузі

План практичного навчання № 1. Тема № 1. Правове регулювання організації охорони праці в Україні. (2 год.).

1. Теоретична частина.
2. Підготовка індивідуальних завдань самопідготовки (доповіді, презентації, тощо).
3. Виконання практичних завдань (Практичне відпрацювання нормативно-правових актів щодо принципів соціального діалогу в сфері праці, тестування).

План практичного навчання № 2. Тема № 2. Алгоритм запровадження системи управління охороною праці та ризиками на підприємстві (2 год.).

1. Теоретична частина.
2. Підготовка індивідуальних завдань самопідготовки (доповіді, презентації, тощо).
3. Виконання практичних завдань (Розробка положення про організацію системи управління охороною праці для підприємств АПК, тестування).

План практичного навчання № 3. Тема № 3. Реформування системи управління охороною праці в Україні (2 год.).

1. Теоретична частина.
2. Захист індивідуальних завдань самопідготовки (доповіді, презентації, тощо).
3. Виконання практичних завдань (Алгоритм виявлення, оцінки та зменшення ризиків виникнення небезпечних ситуацій на виробництві, розробка план заходів з охорони праці підприємства, тестування).

План практичного навчання № 4. Тема № 3. Реформування системи управління охороною праці в Україні (2 год.).

1. Теоретична частина.
2. Підготовка індивідуальних завдань самопідготовки (доповіді, презентації, тощо).
3. Виконання практичних завдань (Виявлення можливості виникнення небезпечних ситуацій для працівників при здійсненні виробничої діяльності з урахуванням їх можливих дій. Визначення ступеню базового ризику виникнення небезпечних ситуа-

цій. Розробка плану заходів за результатами визначення ступеню базового ризику. Оцінка залишкового ризику, тестування).

План практичного навчання № 5. Тема № 4. Організація охорони праці в аграрному секторі економіки (2 год.).

1. Теоретична частина.

2. Підготовка індивідуальних завдань самопідготовки (доповіді, презентації, тощо).

3. Виконання практичних завдань (Особливості охорони праці в обслуговуючих процесах. Організація охорони праці та виробничих процесів на малих агропідприємствах та у фермерських господарствах; тестування).

План практичного навчання № 6. Тема № 5. Актуальні питання охорони праці в сільськогосподарському виробництві (2 год.).

1. Теоретична частина.

2. Захист індивідуальних завдань самопідготовки (доповіді, презентації, тощо).

3. Виконання практичних завдань (Мінімальні вимоги безпеки до виробничого обладнання. Загальні вимоги безпеки щодо використання виробничого обладнання та організації робочих місць, тестування).

План практичного навчання № 7. Тема № 5. Актуальні питання охорони праці в сільськогосподарському виробництві (2 год.).

1. Теоретична частина.

2. Захист індивідуальних завдань самопідготовки (доповіді, презентації, тощо).

3. Виконання практичних завдань (Вимоги щодо безпеки та захисту здоров'я працівників, загальні обов'язки роботодавців. Вплив небезпечних шкідливих факторів; тестування).

Змістовий модуль № 2. (16 год.)

Цивільний захист

План практичного навчання № 8. Тема № 6. Правові та організаційні основи цивільного захисту (2 год.).

1. Теоретична частина.

2. Підготовка індивідуальних завдань самопідготовки (доповіді, презентації, тощо).

3. Виконання практичних завдань (Практичне відпрацювання нормативно-правових актів щодо цивільного захисту населення та територій; тестування).

План практичного навчання № 9. Тема № 7. Структурно-функціональна модель протидії надзвичайним ситуаціям. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити надзвичайні ситуації (2 год.).

1. Теоретична частина.

2. Захист індивідуальних завдань самопідготовки (доповіді, презентації, тощо).

3. Виконання практичних завдань (Класифікація надзвичайних ситуацій за характером походження подій та обсягів заподіяних наслідків, обсягів технічних і матеріальних ресурсів, необхідних для їх ліквідації. Фактори визначення рівня надзвичайної ситуації.; тестування).

План практичного навчання № 10. Тема № 8. Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження (2 год.).

1. Теоретична частина.

2. Захист індивідуальних завдань самопідготовки (доповіді, презентації, тощо).

3. Виконання практичних завдань (Оцінка масштабу і характеру (виду) пожежі, прогнозування її розвитку, швидкості та напрямку поширення, площі зон задимлення і часу зберігання диму. Розробка превентивних заходів щодо зниження масштабів радіаційного та хімічного впливу на об'єкти господарювання; тестування).

План практичного навчання № 11 Тема № 9. Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків надзвичайних ситуацій. (2 год.).

1. Теоретична частина.

2. Захист індивідуальних завдань самопідготовки (доповіді, презентації, тощо).

3. Виконання практичних завдань (Визначення показників, що характеризують ушкодження будівель, споруд та обсяги завалів у зонах НС, спричинених природними чинниками фізичного походження; тестування).

План практичного навчання № 12. Тема № 9. Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків надзвичайних ситуацій. (2 год.).

1. Теоретична частина.

2. Захист індивідуальних завдань самопідготовки (доповіді, презентації, тощо).

3. Виконання практичних завдань (Заходи з мінімізації небезпечних наслідків у разі загрози виникнення геологічних процесів і явищ, затоплення: інженерна підготовка зсувних та зсувнебезпечних територій. Заходи з мінімізації небезпечних наслідків, які запроваджуються завчасно та у разі загрози затоплення. Заходи щодо захисту населення при катастрофічних затопленнях; тестування).

План практичного навчання № 13. Тема № 10. Основні заходи пожежної та техногенної профілактики, протипожежний і протипожежний захист об'єктів господарювання (2 год.).

1. Теоретична частина.

2. Захист індивідуальних завдань самопідготовки (доповіді, презентації, тощо).

3. Виконання практичних завдань (Діяльність із забезпечення пожежної безпеки посадових осіб і працівників підприємств. Організаційні заходи забезпечення пожежної безпеки на підприємстві. Порядок затвердження програм навчання та інструктажів з питань пожежної безпеки. Протипожежний режим на підприємстві.; тестування).

План практичного навчання № 14. Тема № 10. Основні заходи пожежної та техногенної профілактики, протипожежний і протипожежний захист об'єктів господарювання (2 год.).

1. Теоретична частина.

2. Захист індивідуальних завдань самопідготовки (доповіді, презентації, тощо).

3. Виконання практичних завдань (Порядок подання декларації відповідності матеріально-технічної бази. Порядок видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки. Анулювання дозволу на виконання робіт підвищеної небезпеки. Уникнен-

ня помилок при оформленні дозволу. Забезпечення пожежної безпеки у тандемі орендатор – власник.; тестування).

План практичного навчання № 15. Тема № 10. Основні заходи пожежної та техногенної профілактики, протипожежний захист об'єктів господарювання (2 год.).

1. Теоретична частина.

2. Захист індивідуальних завдань самопідготовки (доповіді, презентації, тощо).

3. Виконання практичних завдань (Плани евакуації людей на випадок пожежі: визначення, умови розроблення, призначення плану, умовні позначення на плані. Складання плану евакуації при пожежі. Інструкція про порядок дій під час пожежі. Основні вимоги до планів евакуації. Інструкції про заходи пожежної безпеки: загальні вимоги до інструкцій. Розробка інструкцій про заходи пожежної безпеки на підприємстві; тестування).

Тестові завдання з навчальної дисципліни сформовано у Moodle.

7.5. Теми, форма контролю та перевірки завдань, які винесені на самостійне обов'язкове опрацювання

Теми, які виносяться для самостійного відпрацювання, здобувачі вищої освіти вивчають у вільний від занять час. У методичних рекомендаціях з вивчення дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист» та виконання індивідуальних контрольних завдань для здобувачів вищої освіти МНАУ освітнього ступеня «Магістр» та методичних рекомендаціях з виконання творчих робіт для здобувачів вищої освіти факультету агротехнологій ступеня «Магістр» денної форм навчання з дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист» виділяються теми, які здобувач вищої освіти повинен виконати самостійно.

Вивчення навчальної дисципліни включає: лекційні заняття, практичні заняття, консультації з навчальної дисципліни, самостійну роботу здобувача. Використання освітньої платформи Moodle з метою опрацювання теоретичного матеріалу та додаткового матеріалу з навчальної дисципліни. Самостійна робота здобувача включає: опанування навчального матеріалу, проведення наукових досліджень, підготовку наукових публікацій, матеріалів до щорічних тематичних «круглих столів», міжнародних та всеукраїнських конференцій здобувачів вищої освіти, виконання індивідуальних завдань, підготовку есе, відео, презентацій тощо.

7.5.1. Перелік питань для самостійного опрацювання

Тема № 1. Правове регулювання організації охорони праці в Україні.

1. Які загальні закони України становлять правову і нормативну базу з питань охорони праці?
2. Які статті Конституції України визначають питання охорони праці?
3. Які вимоги до охорони праці жінок і неповнолітніх, передбачені чинним законодавством України?
4. Основні принципи соціального страхування від нещасного випадку та професійного захворювання.
5. Обов'язки працівників щодо виконання вимог нормативних актів про охорону праці, відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.
6. Державна політика в сфері охорони праці.

7. Конституція України щодо гарантованого права тих хто працює на працю.

8. Конституція України щодо додаткових гарантованих прав жінок і неповнолітніх, осіб з інвалідністю на працю.

9. Діюча система управління охороною праці в Україні.

10. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».

11. Конвенція Міжнародної організації праці № 81 «Про інспекцію праці у промисловості й торгівлі».

12. Конвенція Міжнародної організації праці № 129 «Про інспекцію праці в сільському господарстві».

13. Проблеми у діючій системі управління охороною праці в Україні, шляхи їх вирішення.

14. Організація системи управління охороною праці на підприємстві.

Тема № 2. Алгоритм запровадження системи управління охороною праці та ризиками на підприємстві

1. Назвіть фактори які мають значення у роботі підприємств з охорони праці.

2. Забезпечення функціонування системи управління охороною праці на підприємстві.

3. Головна мета та завдання системи управління охороною праці на підприємстві.

4. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці.

5. Ефективність функціонування системи управління охороною праці.

6. Створення системи управління охороною праці суб'єктом господарювання.

7. Алгоритм впровадження та організація взаємодії ланок та елементів системи управління охороною праці на підприємстві.

8. Положення про систему управління охороною праці.

9. Стандарт ДСТУ ОHSAS 18001 щодо методології побудови системи управління охороною праці.

10. Суть методології «Плануй-Виконуй-Перевірай-Дій».

11. Визначення політики підприємства у сфері охорони праці.

12. Розробка плану організаційно-технічних заходів з охорони праці на підприємстві.

13. Загальні поняття про планування заходів з охорони праці.

14. Передплановий аналіз ефективності функціонування системи управління охороною праці підприємства.

15. Довгострокове (перспективне) планування робіт з охорони праці на підприємстві.

16. Поточне (річне) планування робіт з охорони праці на підприємстві.

17. Оперативне планування робіт з охорони праці на підприємстві.

18. План локалізації і ліквідації аварійних ситуацій й аварій.

19. Відповідальність та функціональні обов'язки керівника підприємства щодо виконання функцій з охорони праці.

20. Відповідальність та функціональні обов'язки посадових осіб і фахівців підприємства щодо виконання функцій з охорони праці.

21. Відповідальність та функціональні обов'язки працівників підприємства щодо виконання функцій з охорони праці.

Тема № 3. Реформування системи управління охороною праці в Україні.

1. Ратифікація Україною Конвенції № 187 про основи, що сприяють безпеці та гігієні праці.
2. Відповідальність роботодавців за забезпечення безпеки і здоров'я працівників у всіх аспектах, пов'язаних з роботою.
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2018 р. № 989-р, Концепція реформування системи управління охороною праці в Україні.
4. План заходів щодо реалізації Концепції реформування системи управління охороною праці в Україні.
5. Директива № 89/391/ЄЕС Ради щодо запровадження заходів заохочення поліпшення безпеки та охорони здоров'я працівників на роботі.
6. Комп'ютеризовані системи управління охороною праці.
7. ДСТУ OHSAS 18001 2010 «Системи управління безпекою та гігієною праці».
8. OHSAS 18001 «Системи менеджменту охорони професійного здоров'я та безпеки праці».
9. ILO-OSH 2001 (МОП-СУОП 2001) «Керівництво з систем управління охороною праці».
10. Багатофункціональні інтегровані системи комплексної безпеки.
11. Алгоритм виявлення, оцінки та зменшення ризиків виникнення небезпечних ситуацій на виробництві.

Тема № 4. Організація охорони праці в аграрному секторі економіки.

1. Державна політика щодо забезпечення безпечної життєдіяльності працюючого населення в аграрному секторі економіки.
2. Виробничий травматизм та профзахворювання в аграрному секторі економіки. Причини виникнення, заходи вирішення проблем.
3. Співпраця та партнерство між Україною та ЄС щодо підтримки процесу демократичних та економічних перетворень в Україні, вирішення проблем щодо підтримання стабільності та безпеки в Україні.
4. Основні положення стратегії України та ЄС щодо питань прискорення проведення аграрної та земельної реформ в Україні.
5. Основні положення стратегії України та ЄС щодо питань реформування сфери безпеки та гігієни праці в аграрному секторі економіки України.
6. Першочергові завдання України щодо здійснення інтеграції до ЄС.
7. Особливості організації виробничого процесу в аграрному секторі економіки України.
8. Негативні фактори агропромислового виробництва.
9. Основні галузі сільського господарства України та їх характеристика.
10. Спеціальні нормативні акти з охорони праці в рослинництві.
11. Спеціальні нормативні акти з охорони праці в тваринництві.
12. Особливості охорони праці в обслуговуючих процесах аграрного виробництва України.
13. Організація виробничих процесів на малих агропідприємствах та у фермерських господарствах.
13. Кодекс законів про працю України щодо відповідальності власників малих сільгоспідприємств щодо організації безпеки та охорони праці.

14. Основні нормативно-правові акти, що безпосередньо регулюють організацію охорони праці в малих аграрних підприємствах, фермерських господарствах.

15. Основні обов'язки власників (керівників) малих аграрних підприємств, фермерських господарств.

Тема № 5. Актуальні питання охорони праці в сільськогосподарському виробництві.

1. Терміни які уживаються для забезпечення безпеки, здоров'я та життя працівників при використанні виробничого обладнання.

2. Загальні обов'язки роботодавців щодо забезпечення безпеки, здоров'я та життя працівників при використанні виробничого обладнання.

3. Мінімальні вимоги безпеки до виробничого обладнання.

4. Захисні огороження та пристрої при використанні обладнання.

5. Загальні вимоги безпеки щодо використання виробничого обладнання та організації робочих місць.

6. Основні предмети офісних меблів та вимоги до них.

7. Угрупування робочих місць: розстановка меблів, як і при плануванні офісу.

8. Основні напрями облаштування офісів.

9. Офіс відкритого планування та бенч-системи.

10. Коворкінг - модель організації роботи людей з різним типом зайнятості у єдиному робочому просторі.

11. Інженерне забезпечення офісу.

12. Ергономічні вимоги до робочого місця та офісних меблів.

13. Загальні обов'язки роботодавців щодо безпеки та захисту здоров'я працівників офісів та установ.

14. Вплив небезпечних шкідливих факторів на працівників офісів під час трудової діяльності.

15. Вимоги безпеки до робочих місць працівників з екранними пристроями.

16. Мінімальні вимоги безпеки до екранних пристроїв.

17. Гігієнічні вимоги до виробничих приміщень для експлуатації візуальних дисплейних терміналів електронно-обчислювальних машин та персональних електронно-обчислювальних машин.

18. Гігієнічні вимоги до організації і обладнання робочих місць з ВДТ ЕОМ і ПЕОМ.

19. Вимоги до режимів праці і відпочинку при роботі з ВДТ ЕОМ і ПЕОМ.

Тема № 6. Правові та організаційні основи цивільного захисту.

1. Кодекс цивільного захисту України.

2. Закон України «Про основи національної безпеки України».

3. Закон України «Про правовий режим воєнного стану».

4. Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану».

5. Постанова КМУ № 1052 «Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій».

6. Постанова КМУ № 11 «Положення про єдину державну систему цивільного захисту».

7. Постанова КМУ № 101 «Типове положення про функціональну та територіальну підсистему єдиної державної системи цивільного захисту».

8. Постанова КМУ № 18 «Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій».

9. Постанова КМУ № 841 «Порядок проведення евакуації у разі загрози виникнення або виникнення надзвичайних ситуацій».

10. Постанова КМУ № 444 «Порядок здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях».

11. Наказ МНС № 1400 «Про затвердження Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій».

Тема № 7. Структурно-функціональна модель протидії надзвичайним ситуаціям. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити надзвичайні ситуації.

1. Методичні положення ідентифікації та паспортизації об'єктів господарювання щодо визначення потенційної небезпеки.

2. Визначення та аналіз небезпек, пов'язаних з порушенням умов безпечної експлуатації об'єктів господарювання.

3. Виявлення небезпечних речовин та критичних умов їх прояву.

4. Основні етапи аналізу НС та прогнозування їхніх наслідків.

5. Способи виявлення потенційно-небезпечних зон з імовірними джерелами НС. Зонування територій за ступенем небезпеки.

6. Нормативно-методичні документи із створення і управління діяльністю спеціалізованих служб та функціональних підсистем Єдиної державної системи цивільного захисту.

7. Відповідальність начальника цивільного захисту об'єкта, начальника штабу, щодо організації та функціонування сил і засобів цивільного захисту на підприємстві.

8. Постанова КМУ № 616 від 21 серпня 2013 року «Про затвердження Положення про добровільні формування цивільного захисту»

9. Постанова КМУ № 469 від 8 липня 2015 року «Про затвердження Положення про спеціалізовані служби цивільного захисту».

10. Комплекс організаційних та інженерно-технічних заходів щодо запобігання та мінімізації наслідків надзвичайних ситуацій.

11. Особливості планування дій персоналу щодо локалізації і ліквідації аварійних ситуацій і аварій на потенційно небезпечних об'єктах.

12. Вимоги до складання та змісту аналітичної і оперативної частини плану локалізації і ліквідації аварійних ситуацій.

13. Методика планування заходів із фізичного, функціонального, та комбінованого захисту персоналу, а також ліквідації наслідків НС.

14. Плануючі документи з теоретичного і практичного навчання персоналу ОГ до дій у НС.

15. Організація і проведення спеціальних об'єктових навчань, тренувань з відпрацювання заходів за планами реагування на НС, локалізації та ліквідації аварій.

16. Виявлення, оцінка та зменшення ризиків небезпечних подій на підприємствах.

17. Мета та основні параметри планів з питань охорони праці підприємства.

Тема № 8. Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження

1. Визначення параметрів зон забруднення радіоактивними речовинами під час аварійного прогнозування можливої обстановки.

2. Визначення параметрів зон забруднення небезпечними хімічними речовинами під час аварійного прогнозування можливої обстановки.

3. Порядок нанесення зон радіоактивного та хімічного забруднення на картографічну схему (план, карту).

4. Планування заходів із запобігання поширенню інфекційних захворювань з первинного осередку.

5. Вимоги пожежної безпеки до шляхів евакуації.

6. Методика розрахунку необхідного часу на евакуацію людей із приміщень різного призначення, у яких виникає пожежа.

7. Планування дій персоналу підприємств та організацій при пожежах.

Тема № 9. Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків надзвичайних ситуацій.

1. Визначення показників, що характеризують ушкодження будівель, споруд та обсяги завалів у зонах надзвичайних ситуацій, спричинених природними чинниками фізичного походження.

2. Визначення параметрів, характеру руху хвилі прориву при повному руйнуванні підірних споруд водосховища, при частковому руйнуванні греблі.

3. Порядок нанесення на карту ділянки затоплення місцевості.

4. Заходи з мінімізації небезпечних наслідків, які запроваджуються завчасно та у разі загрози затоплення.

5. Заходи щодо захисту населення при катастрофічних затопленнях.

6. Методика оцінки збитків від наслідків надзвичайних ситуацій за основними його видами.

Тема № 10. Основні заходи пожежної та техногенної профілактики, противибуховий і протипожежний захист об'єктів господарювання.

1. Забезпечення пожежної безпеки на підприємстві.

2. Основні напрямки забезпечення пожежної безпеки.

3. Обов'язки керівника щодо забезпечення пожежної безпеки на підприємствах.

4. Процедура проведення розслідування нещасних випадків.

5. Складові протипожежного режиму на підприємстві.

6. Розробка інструкцій про заходи пожежної безпеки на підприємстві.

7. Види інструкцій про заходи пожежної безпеки підприємства.

8. Загальнооб'єктова інструкція про заходи пожежної безпеки на підприємстві.

9. Інструкції для службових приміщень, окремих цехів, виробничих дільниць, лабораторій.

10. Інструкції про проведення пожежонебезпечних видів робіт, експлуатацію технологічних установок, обладнання.

11. Інструкції для працівників охорони (вартових, охоронців, вахтерів, сторожів).

12. Розроблення планів (схем) евакуації людей на випадок пожежі.

13. Евакуація людей на випадок пожежі.

14. Складання плану евакуації при пожежі.

15. Вимоги до проектування та графічного зображення планів евакуації.

16. Інструкція про порядок дій під час пожежі.

17. Обов'язки посадових осіб щодо забезпечення пожежної безпеки.

18. Призначення відповідального за пожежну безпеку на підприємстві.

19. Обов'язки відповідального за пожежну безпеку.

Таблиця № 6. Форма перевірки та оцінювання завдань самостійної роботи

№	Модулі*	Кількість заходів	Оцінка в балах		Сума балів	
			min	max	min	max
1.	Самостійна і індивідуальна робота, публікації, есе, виступи на тематичних «круглих столах», підготовка наукових доповідей у тому числі:	2	4,5	7,5	18,0	30,0
	змістовний модуль перший	1	9,0	15,0	9,0	15,0
	змістовний модуль другий	1	9,0	15,0	9,0	15,0
	Разом за змістовними модулями*	x	x	x	18,0	30,0
Разом					18,0	30,0

Система оцінювання знань з дисципліни складається з поточного й підсумкового контролю. Поточний контроль знань здобувачів проводиться з використанням індивідуальних завдань, які виконує здобувач індивідуально. Підсумковий контроль знань проводиться за результатами вивченого матеріалу, отриманих балів. За навчальним планом передбачено екзамен з навчальної дисципліни. Передбачено підготовку тез доповідей, наукових публікацій, виступи на щорічних тематичних «круглих столах», міжнародних та всеукраїнських конференцій здобувачів вищої освіти. Здобувач повинен працювати системно, використовувати аналітичні здібності, вміти працювати з великим масивом інформації, перевіряти достовірність вхідної інформації, проводити дослідження, узагальнювати результати, доводити дієвість власних висновків, обґрунтовувати практичну значимість й можливості використання у практичній діяльності на різних рівнях управління з метою нейтралізації загроз різного характеру та впровадження резервів, оптимальних управлінських рішень.

7.5.2. Наукова робота здобувачів вищої освіти

Під час вивчення навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист» здобувачі вищої освіти мають можливість прийняти участь у неформальних освітніх заходах та підготувати наукові доповіді, есе щодо обраної тематики дослідження:

- щорічний тематичний «круглий стіл» до Всесвітнього Дня водних ресурсів (соціальні навички, екологічні знання, адаптація до глобальних змін);
- щорічний тематичний «круглий стіл» до Всесвітнього Дня Землі (соціальні аспекти, екологічні аспекти, економічні аспекти, особливості співпраці, прийняття рішень, відповідальність, результативне партнерство);
- студентська науково-теоретична конференція на базі університету;
- міжнародні та всеукраїнські конференції здобувачів вищої освіти.

Вивчення навчальної дисципліни передбачає підготовку індивідуальних робіт у вигляді доповідей (презентацій) щодо досліджуваних питань.

Навчальна дисципліна передбачає проведення дискусійних лекцій та тематичних занять з урахуванням змістовного наповнення модулів.

За результатами наукової роботи та участі у тематичних «круглих столах», міжнародних та всеукраїнських конференціях здобувачів вищої освіти готуються збірки тез доповідей, які представлено у освітній платформі Moodle та в Інституційному репозитарії Миколаївського національного аграрного університету.

7.6. Питання до поточного та підсумкового контролю

1. Стандарт SA 8000 «Соціальна відповідальність»: мета, критерії оцінки сприятливих і привабливих умов роботи для персоналу.
2. Стандарт ISO-26000 «Керівництво з соціальної відповідальності»: компоненти та принципи соціальної відповідальності.
3. Глобальний договір ООН: універсальні принципи Договору, щодо втілення практик відповідального бізнесу у сферах прав людини, стандартів праці, екологічної відповідальності та боротьби із корупцією.
4. Реалізація конституційного права громадян на належні, безпечні, здорові умови праці у законодавстві України.
5. Реалізація конституційного права громадян на забезпечення громадян у разі їх повної, часткової або тимчасової втрати працездатності у законодавстві України.
6. Реалізація конституційного права громадян на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування у законодавстві України.
7. Реалізація конституційного права жінок, щодо їх безпечної праці на виробництві у законодавстві України.
8. Реалізація конституційного права неповнолітніх, щодо їх безпечної праці на виробництві у законодавстві України.
9. Реалізація конституційного права інвалідів, щодо їх безпечної праці на виробництві у законодавстві України.
10. Державне управління охороною праці, компетенції та повноваження органів управління.
11. Державний нагляд за охороною праці, компетенції та повноваження органів нагляду.
12. Громадський контроль за охороною праці на підприємстві, компетенції та повноваження органів громадського контролю.
13. Загальні вимоги безпеки на підприємствах АПК.
14. Принципи комплексного підходу до вирішення проблем охорони праці на підприємствах.
15. Система управління охороною праці підприємства, суб'єкти та об'єкти управління.
16. Загальна характеристика Положення про систему управління охороною праці на підприємстві.
17. Довгострокове (перспективне) планування робіт з охорони праці на підприємстві.
18. Поточне (річне) планування робіт з охорони праці на підприємстві.
19. Оперативне планування робіт з охорони праці на підприємстві.
20. Загальні відомості про пожежі.
21. Небезпеки для людини в умовах пожежі.
22. Види горіння та їх характеристика.
23. Класифікація пожеж в залежності від виду палаючих речовин і матеріалів.
24. Групи горючості матеріалів і речовин та їх характеристика.
25. Класифікаційна характеристика пожежної небезпеки об'єкта.
26. Ступені вогнестійкості будівель та споруд.
27. Пожежонебезпечні зони та їх характеристика.
28. Вибухонебезпечні зони та їх характеристика.

29. Загальна характеристика газо- пароповітряного вибухонебезпечного середовища.
30. Загальна характеристика газо- пилоповітряного вибухонебезпечного середовища.
31. Протипожежні перешкоди, як спосіб попередження розвитку пожежі.
32. Вуглекислотні вогнегасники: призначення, принцип дії, механізм гасіння.
33. Повітряно-пінні вогнегасники: призначення, принцип дії, механізм гасіння.
34. Порошкові вогнегасники: призначення, принцип дії, механізм гасіння.
35. Водні вогнегасники: призначення, принцип дії, механізм гасіння.
36. Аерозольні вогнегасники: призначення, принцип дії, механізм гасіння.
37. Пожежний інвентар: призначення, характеристика.
38. Пожежний інструмент: призначення, характеристика.
39. Основні елементи автоматичної системи пожежної сигналізації та їх характеристика.
40. Установки водяного пожежогасіння та їх характеристика.
41. Установки пінного пожежогасіння та їх характеристика.
42. Установки газового пожежогасіння та їх характеристика.
43. Установки порошкового пожежогасіння та їх характеристика.
44. Системи протидимного захисту та їх характеристика.
45. Системи оповіщення людей про пожежу і керування евакуацією та їх характеристика.
46. Системи пожежного спостереження та їх характеристика.
47. Природні і штучні водойми: їх використання, підтримання у постійній готовності.
48. Зовнішні мережі протипожежних трубопроводів: призначення, розташування пожежних гідрантів.
49. Внутрішні мережі протипожежних трубопроводів: призначення, розміщення пожежних кранів.
50. Розслідування нещасних випадків на виробництві.
51. Спеціальне розслідування нещасних випадків на виробництві.
52. Розслідування та облік нещасних випадків невиробничого характеру.
53. Розслідування та облік випадків хронічних професійних захворювань і отруєнь на виробництві.
54. Розслідування та облік аварій на виробництві.
55. Завдання та основні принципи страхування від нещасного випадку.
56. Стандарт OHSAS 18001:2007 «Система менеджменту професійної безпеки та здоров'я»: вимоги до систем менеджменту професійної безпеки та здоров'я, переваги використання.
57. Основні засади державної політики, щодо захисту національних інтересів і гарантування в Україні безпеки особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз в усіх сферах життєдіяльності.
58. Єдина державна система цивільного захисту України: керівництво діяльністю, склад системи.
59. Режими функціонування єдиної державної системи цивільного захисту України, сили цивільного захисту єдиної державної системи.
60. Постійно діюча функціональна підсистема та її ланки: органани управління та координаційні органи.

61. Постійно діюча територіальна підсистема та її ланки: органи управління та координаційні органи.
62. Надзвичайні ситуації, алгоритм класифікації надзвичайних ситуацій.
63. Моніторинг та прогнозування надзвичайних ситуацій: сутність і призначення, основні складові системи моніторингу.
64. Галузевий моніторинг довкілля та його основні показники.
65. Територіальний моніторинг надзвичайних ситуацій.
66. Начальник цивільного захисту об'єкта та його діяльність.
67. Орган управління цивільного захисту об'єкта та його функції.
68. Служби цивільного захисту об'єкта та їх призначення.
69. Превентивне планування заходів щодо зниження ризиків і зменшення масштабів надзвичайних ситуацій.
70. Оперативне (аварійне) планування заходів щодо зниження ризиків і зменшення масштабів надзвичайних ситуацій.
71. Програмно-цільовий підхід при плануванні робіт з попередження і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій.
72. План цивільного захисту об'єкта, мета та загальна характеристика.
73. План реагування на надзвичайну ситуацію об'єкта, мета та загальна характеристика.
74. План цивільного захисту на особливий період об'єкта, мета та загальна характеристика.
75. План локалізації і ліквідації аварійних ситуацій й аварій об'єкта, мета та загальна характеристика.
76. План підготовки та підвищення кваліфікації керівного складу цивільного захисту об'єкта, мета та загальна характеристика.
77. Зони руйнацій у осередку ядерної поразки.
78. Зони пожеж у осередку ядерної поразки.
79. Забрудненість місцевості радіоактивними речовинами, слід радіоактивної хмари.
80. Характеристика зон радіаційного забруднення при аваріях на радіаційно-небезпечних об'єктах.
81. Зони хімічного зараження в процесі розвитку аварії на хімічно-небезпечному об'єкті.
82. Характеристика зон біологічного зараження.
83. Характеристика осередків біологічного ураження.
84. Запобігання поширенню інфекційних захворювань з осередку біологічного ураження.
85. Масштаб і характер, швидкості та напрями поширення техногенних пожеж.
86. Фази розвитку техногенних пожеж.
87. Принципи радіаційної безпеки та протирадіаційного захисту різних видів діяльності людини.
88. Категорювання осіб, що зазнали опромінювання, особливості опромінення різних категорій осіб.
89. Невідкладні заходи захисту в умовах ранньої фази радіаційної аварії.
90. Довгострокові заходи у період ранньої і пізньої фази радіаційної аварії.
91. Організаційні превентивні заходи щодо зниження масштабів хімічного впливу на об'єкти і території.

92. Інженерно-технічні превентивні заходи щодо зниження масштабів хімічного впливу на об'єкти і території.

93. Захист працівників та службовців підприємств, які дозволяють зменшити наслідки від надзвичайної ситуації.

94. Землетруси та їх головні характеристики.

95. Стихійні лиха, які викликають землетруси, їх характеристика.

96. Ступені руйнування при виникненні небезпечних геологічних процесів і явищ.

97. Початкова фаза гідродинамічної аварії, головний вражаючий чинник.

98. Хвиля прориву греблі та швидкість її поширення, наслідки прориву греблі.

99. Причини руйнування гідротехнічних споруд.

100. Рятувальні роботи при виникненні геологічних процесів і явищ.

101. Невідкладні роботи при виникненні геологічних процесів і явищ.

102. Заходи безпеки у разі прориву штучної греблі, прориву греблі природного водосховища.

103. Заходи запобігання можливих раптових проривів на греблях водосховищ.

104. Рекомендації щодо дій населення в умовах загрози руйнування греблі водосховищ.

8. Форма підсумкового контролю, критерії оцінювання результатів навчання та рейтингова оцінка знань здобувачів вищої освіти з дисципліни

Вміння оцінювати ситуацію є вагомою перевагою для будь-якого фахівця, особливої актуальності набуває питання у підготовці фахівців проблем у галузі геодезії та землеустрою. Отримані знання й навички дозволяють здобувачеві оцінити ситуацію, виявити можливі причинно-наслідкові залежності та обґрунтувати напрями нейтралізації (упередження) загроз, визначити можливості впровадження внутрішніх резервів, залучення зовнішніх джерел, обґрунтувати оптимальні (дієві, ефективні, результативні) управлінські рішення. Здобувач має можливість навчитися працювати з інформаційною базою, збирати, обробляти та узагальнювати аналітичну інформацію.

Актуальність тематики, що висвітлюється у навчальному курсі, обумовлює важливість отримання знань та вмінь з метою практичного використання в умовах виробництва, у тому числі з метою обґрунтування управлінських рішень, упередження можливих загроз. Розуміння процесів та явищ здобувач опанує під час лекційних й практичних занять, консультацій з навчальної дисципліни, проведення самостійної роботи. Самостійна робота здобувача сприяє поглибленню професійних знань, проведення поглиблених досліджень за тематикою навчального курсу. Вагомим для розуміння процесів є творчий підхід, який здобувач може реалізувати обравши тематику, яка відображає можливості розширення сфери інтегральних, загальних та фахових компетенцій. Основною метою проведення поглиблених досліджень є формування практичних навичок, вміння аналізувати процеси та явища, обґрунтовувати можливі рішення, робити висновки та узагальнювати практичні напрями щодо розвитку суб'єкту ринку. Проводити підготовку до комплексної оцінки діяльності суб'єкту ринку, за потребою.

Навчальна дисципліна «Охорона праці в галузі та цивільний захист» є самостійною дисципліною у процесі вивчення якої здобувач опанує різні матеріали:

нормативні документи, літературні джерела з питань теоретичної сутності, методики оцінки, напрямів й етапів проведення аналітичних досліджень, аналітичні довідки, вивчає методики оцінки процесі та явищ, методи збирання й обробки аналітичної інформації. При вивченні дисципліни використовуються можливості виконання індивідуальних завдань, підготовки наукових публікацій, формування доповідей, участі у щорічних тематичних «круглих столах», міжнародних та всеукраїнських конференціях здобувачів вищої освіти.

Здобувач повинен працювати системно, використовувати аналітичні здібності, вміти працювати з великим масивом інформації, перевіряти достовірність вхідної інформації, проводити дослідження, узагальнювати результати, доводити дієвість власних висновків, обґрунтовувати практичну значимість й можливості використання у практичній діяльності на різних рівнях управління, у тому числі з метою нейтралізації загроз, впровадження резервів з метою забезпечення розвитку підприємства. Здобувач повинен вміти проводити експрес-аналіз небезпек, комплексну оцінку діяльності підприємства, використовувати експертні методи дослідження тощо. Здобувач повинен використовувати знання, логіку мислення, досвід та інтуїцію.

Таблиця № 7. Форма поточного та підсумкового контролю знань

№	Змістові модулі	Кількість заходів	Оцінка в балах		Сума балів	
			min	max	min	max
	Змістовий модуль 1.					
1.	Аудиторна робота					
	аналітична оцінка, виявлення причинно-наслідкових залежностей	5	2,3	3,5	11,5	17,5
	проміжний контроль	1	1,0	5,0	1,0	5,0
2.	Самостійна і індивідуальна робота, публікації, есе, виступи на тематичних «круглих столах», підготовка наукових доповідей.	5	1,1	1,5	5,5	7,5
	Разом за змістовним модулем 1	x	x	x	18,0	30,0
	Змістовий модуль 2.					
1.	Аудиторна робота					
	аналітична оцінка, виявлення причинно-наслідкових залежностей	5	2,3	3,5	11,5	17,5
	проміжний контроль	1	1,0	5,0	1,0	5,0
2.	Самостійна і індивідуальна робота, публікації, есе, виступи на тематичних «круглих столах», підготовка наукових доповідей.	5	1,1	1,5	5,5	7,5
	Разом за змістовним модулем 2	x	x	x	18,0	30,0
	Участь у заходах неформальної освіти за наявності документального підтвердження				3	5
Разом по двох змістових модуля					36,0	60,0
Екзамен					24,0	40,0
Разом					60,0	100,0

Таблиця № 8. Шкала оцінювання ECTS

Сума балів за всі види освітньої діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	5 (відмінно)
82-89	B	4 (добре)
75-81	C	4 (добре)
64-74	D	3 (задовільно)
60-63	E	3 (задовільно)
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання 2 (незадовільно)*
0-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни 2 (незадовільно)*

* Оцінка **FX** та **F** у залікову книжку здобувача вищої освіти не виставляється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу у МНАУ.

Здобувачі вищої освіти до екзамену повинні отримати 36 балів за шкалою ЕКТС за виконані завдання.

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, яке передбачення навчальною дисципліною

З метою поширення знань щодо застосування дистанційних технологій у освітньому процесі було запроваджено програмний продукт, який дозволяє значно розширити можливості спілкування усіх учасників освітнього процесу. Програмний продукт встановлено на освітній платформі Moodle, до якої мають доступ усі учасники освітнього процесу. Jitsi - комунікаційний клієнт, що підтримує здійснення голосових викликів, відеодзвінків і обмін миттєвими повідомленнями. З сервісних функцій можна відзначити організацію телеконференцій, запис розмов, надання віддаленого доступу до робочого столу, передача файлів, повідомлення про пропущені виклики, імпорт адресної книги Google Contacts, використання фільтрів. Організації відеоконференцій підтримується на базовому рівні. Можливо створювати багатопрокольні телеконференції, в яких можуть брати участь користувачі різних мереж, об'єднати різні дзвінки в телеконференцію.

Jitsi Meet - це безкоштовне програмне забезпечення з відкритим кодом для відеоконференцв'язку. Програмний продукт має суттєву кількість переваг. Маємо надію на зручне та корисне його використання у освітньому процесі та організації різних видів online заходів. Особливої актуальності набуває питання у контексті карантинних обмежень, які спонукають до широкого використання різних видів online технологій у освітньому процесі.

Під час викладання навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі та цивільний захист» використовуються усі можливості освітньої платформи Moodle. Проводяться тематичні наукові заходи різників рівнів, семінари та вебінари за участі зовнішніх стейкхолдерів, у тому числі потенційних роботодавців.

10. Перелік рекомендованих літературних джерел

8.1 Базова література

1. Охорона праці в галузі та цивільний захист [Електронний ресурс] : навчальний посібник / В. М. Курепін, К. М. Горбунова, В. М. Курепін [та ін.]. Миколаїв : МНАУ, 2020. 266 с.
2. Охорона праці в галузі : навчальний посібник / В. М. Курепін, Д. Д. Марченко, Д. В. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2023. 586 с.
3. Цивільний захист [Електронний ресурс] : курс лекцій / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 92 с.
4. Зброя масового ураження та захист від неї. Навчальний посібник. / Зброя масового ураження та захист від неї. Навчальний посібник. / Б. П. Теплоухов. - Київ: Вид. дім «СКІФ», 2023. - 101 с.
5. Протоерейський О. С. Охорона праці в галузі : навчальний посібник / О. С. Протоерейський, О. І. Запорожець. – К. :НАУ, 2019. – 268 с.
6. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посібник / Львів, 2019.- 384 с.

8.2 Допоміжна література

1. Курепін В. М. Основи охорони праці : навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти аграрної галузі. Миколаїв : МНАУ, 2022. 347 с.
2. Охорона праці в галузі : навч. посіб. / П. С. Атаманчук, В. В. Мендерецький, О. П. Панчук, Р. М. Білий. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 322 с.
3. Цивільний захист та попередження надзвичайних ситуацій, у тому числі на залізничному транспорті : навч. посіб. / М. І. Ворожбіян, О. В. Костиркін, Б. К. Гармаш, М. О. Мороз. Харків : УкрДУЗТ, 2016. 249 с.
4. Охорона праці та промислова безпека: Навч. посіб. / К. Н. Ткачук, В. В. Зацарний, Р. В. Сабарно, С. Ф. Каштанов, Л. О. Мітюк, Л. Д. Третякова, К. К.Ткачук, А. В. Чадюк. За ред. К. Н. Ткачука і В. В. Зацарного. – К.,2019 – 454 с.
5. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посібник / Львів, 2019.- 384 с.
6. Курепін В. М. Особливості побудови систем тамеханізмів управління кадровою безпекою на аграрних підприємствах. ModernEconomics. 2022. № 32(2022). С. 54-61.
7. Курепін В. М. Механізми стимулювання та мотиваційні пріоритети діяльності підприємств під час воєнного стану // Організаційно-економічні та соціальні складові розвитку підприємництва : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 165-річчю заснування університету та 70-річчю створення економічного факультету, м. Львів, 25 травня 2022 р. Львів : Львівський національний університет природокористування, 2022. С. 355-358.
8. Курепін В. М. Особливості формування матеріального резерву та умови використання резервного фонду громади в умовах воєнного стану // Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали ІМІжнар. наук.-практ. конф., Миколаїв-с.Коблеве, 9 червня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 82-84.
9. Іваненко В.С., Курепін В. М. Місцеві органи влади в умовах воєнного стану: повноваження та співпраця військових адміністрацій з органами місцевого самоврядування // Правові засади організації та здійснення публічної влади : V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Хмельницький, 17 червня 2022 р.

Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 148-150.

10. Курепін В. М. Управління силами цивільного захисту в умовах реформування територіальної організації публічної влади в Україні // Правові засади організації та здійснення публічної влади : V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Хмельницький, 17 червня 2022 р. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 219-221.

11. Курепін В. М. Система організації безпеки та гігієни праці в Україні // Сучасні підходи до охорони праці в закладах професійної освіти : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, Біла Церква, 26 жовтня 2022 р. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2022. С. 74-78.

12. Курепін В. М. Планування та фінансування заходів з охорони праці на підприємстві // Обліково-аналітичне і фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання: національні, глобалізаційні, євроінтеграційні аспекти : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 16-17 листопада 2022 р., Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2022. – С. 45 – 49.

13. Курепін В. М. Економічна політика держави під час воєнного стану: лібералізація трудових відносин // Особливості розвитку цифрової економіки в умовах інформаційно - технологічних викликів : матеріали I Всеукраїнської науково - практичної конференції, 20 жовтня 2022 р. / за ред. Ю.О. Шульжик, Л.Г. Квасній, І.Л. Татомір. Дрогобич: ПП ПОСВІТ, 2022. С. 105-108.

14. Курепін В. М. Готовність до надзвичайних ситуацій та умов воєнного стану // Вирішення сучасних проблем технологій та техніки в сільськогосподарському виробництві : зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції № 18, м. Ніжин, 24-25 листопада 2022 р. Ніжин, 2022. С. 93-96.

15. Бризгалов М. В., Курепін В. М. Сучасний стан охорони праці в Україні та за кордоном // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 13-15.

16. Курепін В. М., Лотарева Д. В. Забезпечення техногенної безпеки на підприємствах України // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 26-29.

17. Курепін В. М. Формування у громадян компетентностей з питань цивільної безпеки // Психолого-педагогічні аспекти навчання дорослих у системі неперервної освіти : матеріали VIII-ї Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Біла Церква, 15 грудня 2022 р. / за заг. ред. В.С. Кулішова, І.В. Кучерак. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. С. 102-107.

18. Курепін В. М., Лазіс М. Водні питання України в умовах воєнного стану // Захист водних ресурсів - Глобальні виклики, загрози опустелювання територій, міжнародні зобов'язання держав світу : тези доповідей здобувачів вищої освіти та інших учасників освітнього процесу за результатами проведеного тематичного «круглого столу» на обліково-фінансовому факультеті, м. Миколаїв, 22 березня 2023 року. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 34-36.

19. Іваненко В. С., Курепін В. М. Солоня вода у водогінних мережах міста – вихід з ситуації чи екологічна проблема // Екологічна і техногенна безпека. Охорона водного і повітряного басейнів. Утилізація відходів : матеріали міжнар. наук.-техн. конф., Харків, 19–20 квіт. 2023 р. / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. С. 32-36.

20. Курепін В. М. Смертельні сюрпризи війни: як мінування території України може спричинити нещасні випадки // Збереження планети - глобальні виклики, загрози, можливості на засадах результативного партнерства : тези доповідей тематичного круглого столу з питань екологічної безпеки до Всесвітнього Дня Землі - EarthDay, м. Миколаїв, 20 квітня 2023 року / Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 10-13.

21. Охорона праці в галузі. Змістовий модуль № 2. «Управління охороною праці на підприємствах АПК». Тема № 3. «Алгоритм запровадження системи управління охороною праці та ризиками на підприємстві» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. – Миколаїв : МНАУ, 2023. – 33 с.

22. Охорона праці в галузі. Змістовий модуль № 2. «Нормативно-правові акти охорони праці». Тема № 4. «Реформування системи управління охороною праці в Україні» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. – Миколаїв : МНАУ, 2023. – 36 с.

23. Курепін В.М. Система забезпечення безпеки праці та мінімізації випадків травматизму на малих аграрних підприємствах // Актуальні проблеми та перспективи розвитку охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту : матеріали VВсеукр. наук.-практ. конф., 4-5 травня 2023 року, м. Одеса. Одеса : ОДАБА, 2023. С. 141-145.

24. Іваненко В. С., Курепін В. М. Органи місцевого самоврядування в умовах воєнного стану // Моделювання соціально-економічного розвитку в системі забезпечення продовольчої безпеки : зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Миколаїв, 10-11 трав.2023р.). Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 41-44.

25. Піндера М.В., Курепін В. М. Фактори зниження нещасних випадків та травматизму на підприємствах аграрного профілю // Охорона праці: освіта і практика. Проблеми та перспективи розвитку охорони праці : зб. наук. праць III Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів та фахівців-практиків та XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції курсантів, студентів, аспірантів та ад'юнктів. 11 травня 2023 р. Львів: ЛДУ БЖД, 2023. С. 146-148.

26. Курепін В. М. Забезпечення трудових прав в умовах воєнного стану // Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих учених, курсантів та студентів : тези доп. Всеукр.наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 17 травн. 2023 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внут. справ, Наук. парк «Наука та безпека». Вінниця : ХНУВС 2023. С. 316-319.

27. Курепін В. М. Безпека підприємства і управління ризиками // Економічні перспективи підприємництва у воєнні часи та опісля : збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ірпінь, 22 травня 2023 року). – Ірпінь : Державний податковий університет, 2023. С. 213-218.

28. Піндера М. Екологічна безпека територій у зоні бойових дій // Молодь, наука, бізнес : матеріали Всеукр. інтер.-конф. здоб.вищ.освіти і мол.учених, 5-6 жовтня 2022 р., м. Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 81-83.

29. Лотарева Д. В. Основні вимоги до побудови і функціонування системи управління охороною праці на підприємстві // Сучасні підходи до охорони праці в закладах професійної освіти : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, Біла Церква, 26 жовтня 2022 р. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2022. С. 86-90.

30. Іваненко В. С. Потенційні проблеми систем водопостачання міста Миколаєва під час бойових дій // Наукова молодь-2022 : збірник матеріалів X Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених, м. Київ, 15 листопада 2022 р. Київ : КОМПРИНТ, 2022. С. 177-183.

31. Іваненко В. С. Стресостійкість, як вид психологічної особистості // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 18-20.

32. Іваненко В. С., Бризгалов М. В. Розробка та впровадження інструкції з охорони праці на підприємствах аграрного профілю // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 20-23.

33. Піндера М. В. Захист населення і територій під час надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру громад // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 40-43.

34. Пранович К. О. Охорона земель, інженерно-технічні заходи цивільного захисту та благоустрій територій об'єднаних громад // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 43-46.

35. Рибачек Є. С. Статус служби охорони праці на малих і середніх сільськогосподарських підприємствах // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 46-49.

36. Іваненко В. М. Практичні аспекти адаптації законодавства ЄС у сфері безпеки і гігієни праці в Україні // Участь молоді у розбудові агропромислового комплексу країни : матеріали 35-ої студ. наук.-теорет. конф., 22-24 березня 2023 року, м. Миколаїв. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 74-78.

37. Пряслова Н. М. Працювати, не можна зупинятися: страхування бізнесу під час воєнного стану // Трансформація страхового ринку України в світлі сучасних економічних викликів : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених, м. Миколаїв, 18-19 квітня 2023 р. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 16-19.

38. Іваненко В. С. Захисні споруди: реальний захист населення // Стратегія розвитку міст: молодь і майбутнє (інноваційний ліфт): поствоєнна розбудова : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, квітень 2023 року. Харків : Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, 2023. С. 341-346.

39. Дідняк А. В. Укритися, неможливо ризикувати: яким у Миколаєві був захист населення під час обстрілів ракетами // Сталій розвитокміст : матеріали XVI Всеукраїнської студентської науково-технічної конференції : в 4-х ч. / Ч. 2., 21-22 квітня 2023 року. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. С. 598-602.

40. Охорона праці в галузі : змістовний модуль 1 «Нормативно-правові акти охорони праці». Тема 1 «Соціальний діалог та партнерство з питань охорони праці в Україні» : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 29 с.

41. Охорона праці в галузі : змістовний модуль № 1. Нормативно-правові акти охорони праці. Тема 2. Правове регулювання організації охорони праці в Україні : конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 21 с.

8.3 Законодавчо-нормативні акти

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр.

2. Про охорону праці : Закон України від 14 жовтня 1992 року № 2694-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>.

3. Кодекс законів про працю України від 23 вересня 1999 року № 1105-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> від 25.09.2019 р.

4. Кодекс цивільного захисту України : Кодекс України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.

5. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.

6. Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text>. 5. Постанова КМУ № 11 «Положення про єдину державну систему цивільного захисту» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-%D0%BF#Text>.

7. Постанова КМУ № 101 «Типове положення про функціональну та територіальну підсистему єдиної державної системи цивільного захисту» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/101-2015-%D0%BF#Text>.

8.4 Інформаційні ресурси

1. <http://zakon4.rada.gov.ua> – інформаційно-пошукова система законодавчих і нормативних документів, розробка інформаційного центру Верховної Ради України

2. <http://www.kmu.gov.ua/> – інформаційно-пошукова система Кабінету Міністрів України.

3. <http://land.gov.ua/> – офіційний сайт Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру.

4. <https://mepr.gov.ua/> – офіційний сайт Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України.

5. <http://www.dzk.gov.ua/> – офіційний сайт ДП «Центр Державного земельного кадастру».

6. <http://www.dnopr.gov.ua> – Офіційний сайт Державної служби України з питань праці.

7. <http://www.mon.gov.ua> – Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України.

8. <http://www.mns.gov.ua> – Офіційний сайт Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

11. Доступ до матеріалів

Матеріали з навчальної дисципліни узагальнено у освітній платформі Moodle за посиланням - <https://moodle.mnau.edu.ua/course/view.php?id=166>.

Результати тематичних «круглих столів» з питань національної (економічної) безпеки узагальнюються у Moodle за посиланням - <https://moodle.mnau.edu.ua/mod/folder/view.php?id=29967>. Бібліотека Миколаївського національного аграрного університету за посиланням - <https://lib.mnau.edu.ua/>.

Репозитарій Миколаївського національного аграрного університету за посиланням - <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/>.

Офіційні сайти для збору та обробки інформації (інтернет джерела).

ДОДАТОК

до робочої програми 2023-2024 н.р. навчальної дисципліни
ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ ТА ЦИВІЛЬНИЙ ЗАХИСТ

№	Зміст змін	Підстави	Примітки
1.	Структурізовані модулі навчальної дисципліни	Результати опитування здобувачів вищої освіти	
2.	Розширено теоретичний матеріал щодо нормативно-правових актів воєнного стану стосовно соціального захисту громадян, організації трудових відносин під час дії воєнного стану в Україні. (Тема № 1).	Наявність нових нормативно-правових актів з охорони праці.	
3.	Оновлено теоретичний матеріал щодо запобігання ризиків та уникнення невизначеностей під час дії воєнного стану, організації управління охороною праці на підприємствах, які опинилися у зоні активних бойових дій. (Тема № 2).	Розгляд загальної моделі СУОП підприємства на основі стандарту ДСТУ OHSAS 18001. Практичні поради стейкхолдерів. Мінливи умови сьогодення.	
4.	Розширено теоретичний матеріал щодо нормативно-правової бази з питань цивільного заисту під час дії воєнного стану. (Тема № 6).	Наявність нових нормативно-правових актів з цивільного захисту	
5.	Розширено теоретичний матеріал щодо планування заходів захисту населення проти радіоактивного, хімічного, біологічного зараження місцевості (будівництво укриттів для населення, загальні питання захисту тощо). (Тема № 8).	Наявність нових нормативно-правових актів з питань цивільного захисту під час воєнного стану.	
6.	Доповнено теоретичний матеріал питаннями щодо протидії пожежам під час активних бойових дій (обстріли, ракетно-бомбові атаки); щодо протипожежного захисту об'єктів господарювання під час воєнного стану та у зонах активних бойових дій; алгоритмом дій працюючих на підприємствах під час повітряних тривогах та обстрілах підприємства.	Наявність нових нормативно-правових актів з питань цивільного захисту під час воєнного стану, практичних порад та рекомендацій стейкхолдерів. Мінливи умови сьогодення.	
7.	Оновлено перелік рекомендованих літературних джерел.	Наявність нових літературних джерел дотичних до тем ОК	
8.	Зміна компетентностей та загальних результатів навчання	Зміна освітньо-професійної програми	

Розробник програми:
канд. екон. наук

Завідувач кафедри:
канд. пед. наук, доцент

Вячеслав КУРЕПІН

Каріне ГОРБУНОВА